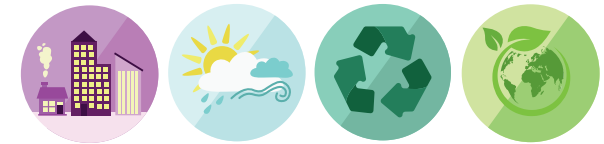


Programma Toekomstbestendige Leefomgeving 1.0

2026 – 2029

Energie neutraal – Klimaatadaptatie – Circulaire economie – Milieu



Voorwoord

"Voor u ligt het Programma Toekomstbestendige Leefomgeving 1.0 van de gemeente Vlissingen. Dit programma beschrijft hoe we als gemeente concrete stappen gaan zetten op weg naar circulaire, energieneutrale, klimaatbestendige en schone, groene wijken, dorpen en buurten. Dit doen we samen met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties.



Het bijzondere aan dit programma is voor mij de reikwijdte. Het raakt elke inwoner, jong en oud, elke maatschappelijke instelling en organisatie, elk bedrijf en elke ondernemer in onze gemeente Vlissingen. Willen we samen onze doelen bereiken, dan is het belangrijk dat iedereen zich bewust is van zijn of haar bijdrage aan het uiteindelijke resultaat: wijken, dorpen en buurten die in alles voorbereid zijn op de uitdagingen van de toekomst.

En die uitdagingen zijn groot. We moeten samen een oplossing zien te vinden voor steeds schaarser wordende grondstoffen, voor energiearmoede, overstappen op duurzame energiebronnen, ons voorbereiden op langere perioden van droogte, hevige regenbuien, toenemende hittestress en een stijgende zeespiegel. We moeten er samen voor zorgen dat de natuur niet verder achteruitgaat en zich waar mogelijk herstelt. En onze kinderen en kleinkinderen een gezonde, schone en veilige leefomgeving doorgeven. Dit alles gaan we aanpakken binnen een beperkte ruimte, waar meerdere belangen zich laten gelden en allemaal een plek moeten krijgen.

Daarbij hoeven we zeker niet bij nul te beginnen. We zijn al langer op weg naar een duurzaam Vlissingen, met allerlei mooie initiatieven vanuit inwoners, bedrijven, organisaties en instellingen, inclusief onze eigen organisatie. Als voorbeelden noem ik graag het Programma Aardgasvrije Wijk, vergroening bij wijkaanpak, windmolens en zonnenvelden rond Vlissingen-Oost, bedrijven die samen werken aan duurzame oplossingen of energie en de invoering van

gescheiden afvalinzameling. Maar ook kringloopwinkels, groene schoolpleinen, geveltuintjes, het Repaircafé, de HZ Green Office, duurzame innovatie op en rond de Kenniswerf, themalessen op onze scholen, de Buurtuinen in het Middengebied en het Zeeuws Isolatie-programma. En zo gebeurt er nog veel meer.

Desondanks blijven de opgaven fors en staat er de komende 15 tot 25 jaar nog heel wat te gebeuren om onze doelen te bereiken. Tot slot wil ik dan benadrukken dat het programma dat voor u ligt, vooral gezien moet worden als 'wegwijzer voor verduurzaming'. Het biedt een routekaart om vooruit te gaan. En onderweg zullen we door voortschrijdend inzicht, regelmatig de route moeten aanpassen. Op deze weg naar een duurzame, toekomstbestendige gemeente zullen we moeten leren van én met elkaar en gaandeweg nieuwe inzichten omarmen.

Maar het doel is helder: een fijne, gezonde leefomgeving waar het ook in de toekomst voor iedereen goed is om te wonen, leven, werken en recreëren. En daar is ieders inzet voor nodig, in het klein en in het groot".

Jeroen Portier,
Wethouder Verduurzaming, klimaat en energietransitie



Leeswijzer

Het Programma Toekomstbestendige Leefomgeving 1.0 is opgebouwd uit drie delen.

Deel A: WAAROM het Programma Toekomstbestendige Leefomgeving?

- In dit deel beginnen we met het startpunt van dit programma: de visie en ambities zoals deze in onze Strategische Visie 2040 en Omgevingsvisie 2040 zijn verwoord.
- Daarna gaan we in op de impact die dit programma gaat hebben op de Vlissingse samenleving. We vertellen hoe wij als gemeente aan de slag zijn en gaan binnen onze invloedssfeer.
- We introduceren welke fasen we in een veranderingsproces moeten doorlopen en we beschrijven de transitiestrategie.
- We sluiten af met de (beleids)omgeving van dit programma.

Deel B: WAT gaan we realiseren?

In dit deel geven we per programmathema:

- een omschrijving
- een vertaling van de ambities uit de Omgevingsvisie naar meetbare eind- en tussendoelen
- waar mogelijk meetbare opgaven
- operationele doelen tot 2030
- activiteiten om deze operationele doelen te realiseren

We maken bij activiteiten onderscheid tussen intern en extern.



Interne activiteiten zijn gericht op het duurzaam vervullen van wettelijke taken en rollen van de gemeente.



Externe activiteiten zijn gericht op het stimuleren, inspireren en activeren van inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties en worden voor hen of in samenwerking met hen opgepakt.

Deel C: HOE bereiken we onze doelen?

Dit deel beschrijft hoe we effectief uitvoering geven aan onze doelen door onze transitiestrategie. Deze strategie ondersteunen we met acht principes. Hierdoor krijgen we inzicht in:

- ▶ De interne strategie met de uitwerking van de interne principes, de aansturing van de programma-uitvoering en de prioritering in doelen en activiteiten.
- ▶ De externe strategie met de uitwerking van de externe principes in een participatie- en communicatiekader.
- ▶ De financiering, de werkwijze met jaarplannen, de monitoring en het updaten van het programma als levend document.



Inhoudsopgave

	Deel A: Waarom het Programma Toekomstbestendige Leefomgeving 1.0?	5
1.	Visie, ambitie en strategie	6
	Deel B: Wat gaan we realiseren?	11
2.	Thema: Energieneutraal.	13
3.	Thema: Klimaatadaptatie.	24
4.	Thema: Circulaire economie	35
5.	Thema: Milieu	45
	Deel C: Hoe bereiken we onze doelen?	55
6.	Interne strategie	56
7.	Participatie- en communicatiestrategie	59
8.	Financiën, meerjarenplan, monitoring en updates	64



Deel A: Waarom het Programma Toekomstbestendige Leefomgeving 1.0?

1. Visie, ambitie en strategie

In dit deel beginnen we met het startpunt van dit programma: de visie en ambities zoals deze in onze Strategische Visie 2040 en Omgevingsvisie 2040 zijn verwoord. Daarna gaan we kort in op de Vlissingse samenleving en hoe wij als gemeente aan de slag zijn en gaan binnen de twee cirkels van invloed. We introduceren welke fasen we in een veranderingsproces moeten doorlopen en we benoemen onze transitiestrategie. We sluiten af met de (beleids)omgeving van dit programma.

Het Programma Toekomstbestendige Leefomgeving 1.0 bevat het uitvoeringsgerichte en gemeentelijke beleid voor vier thema's:

1. **Energietransitie**
2. **Klimaatadaptatie**
3. **Circulaire economie**
4. **Milieu**

Dit is een breed pallet aan onderwerpen dat veel raakvlakken, onderlinge verbanden en gezamenlijke oplossingsrichtingen heeft met elkaar. Dit is een programma, zoals bedoeld in de Omgevingswet. Het bevat uitvoeringsgericht beleid voor het behalen van de ambities uit Strategische Visie 2040 en de Omgevingsvisie Vlissingen 2040 en om te voldoen aan nationale wetgeving en beleid op deze vier thema's.

Samen werken aan een toekomstbestendig Vlissingen

"Enkele jaren geleden hebben we samen met onze inwoners, bedrijven en organisaties de 'Strategische Visie Vlissingen 2040' gemaakt. We hebben daarmee een 'stip op de horizon' gezet. Een schets gemaakt van de toekomst, waar we samen naar toe willen en aan willen werken. Met dit Programma Toekomstbestendige Leefomgeving zetten we opnieuw een belangrijke stap op weg naar dit toekomstbeeld:



Het is 2040... en Vlissingen is in balans. Het is een prettige plek om te wonen, werken, leren, ondernemen en recreëren. We hebben samen een evenwicht gevonden tussen mensen, omgeving, natuur en economie. We leven samen in een schone, gezonde en veilige leefomgeving, met brede welvaart. Breed betekent dat deze welvaart ook rekening houdt met die van latere generaties, of van mensen buiten Vlissingen, overal ter wereld. En dat we deze toekomst, die we samen delen, beschermen.

Ontwikkelingen in onze gemeente dragen daarom bij aan een schone en gezonde bodem, water en atmosfeer. En aan een versterking van de natuurwaarden en ecologische waarden die onze mooie gemeente rijk is. Iedereen moet zich kunnen ontwikkelen in een gezonde, gelijkwaardige, aantrekkelijke en veilige leefomgeving. En iedereen doet mee. We benutten onze beperkte ruimte optimaal, om meerdere ambities en opgaven samen te vervullen. (Bron: Omgevingsvisie Vlissingen).

Dit programma voor een toekomstbestendige leefomgeving vraagt dan ook blijvende inzet van iedereen, in het groot en in het klein. Ook hier geldt: alle beetjes helpen en gaandeweg zullen we leren van en met elkaar. Maar het zal een belangrijke, zichtbare bijdrage leveren aan dit vergezicht voor 2040."

Burgemeester Bas van den Tillaar



Ambitie

De vier bovengenoemde thema's zijn in de Vlissingse Omgevingsvisie geïdentificeerd als (onderdeel van) de volgende hoofdpogaven:

- natuurlijke en groene leefomgeving (bodem- en waterkwaliteit);
- klimaatbestendige leefomgeving;
- circulair en energieneutraal;
- sociaal en gezond (luchtkwaliteit, geluid, licht en geur);
- veilige leefomgeving (omgevingsveiligheid).

In de Omgevingsvisie Vlissingen 2040 zijn deze hoofdpogaven vertaald naar ambities. Tijdens het proces om dit programma uit te werken, is geconstateerd dat de tijdshorizon van 2040 erg ambitieus is vanwege beperkte personele capaciteit en budget. De gemeente focust zich eerst op het voldoen aan de wettelijke eisen en het op orde brengen van de basis. Bij de volgende herziening van de Omgevingsvisie bekijken we of de voortgang in dit programma reden is om de ambities bij te stellen of te versnellen.

Of we onze ambities en doelen gaan halen, hangt van veel factoren af die buiten de invloed van ons als gemeente liggen. Belangrijke factoren zijn o.a. Europese, nationale en provinciale wetgeving en beleid, marktontwikkelingen, technologische en economische ontwikkeling. Onze invloed als gemeente is beperkt en tegelijkertijd hebben we ruim voldoende mogelijkheden om aan de slag te gaan.

Samengevat:

Dit Programma Toekomstbestendige Leefomgeving 1.0 geeft uitvoering aan de ambitie dat de gemeente Vlissingen in 2040 energie-neutraal, klimaatbestendig, circulair, gezond en veilig (voor wat betreft gevaarlijke stoffen) is.

Impact op Vlissingse samenleving

De inhoud en uitvoering van dit programma zal grote impact hebben op de Vlissingse samenleving. Iedere inwoner, ondernemer en maatschappelijke organisatie zal een bijdrage gaan leveren aan de transitie naar een toekomstbestendige leefomgeving. Door bijvoorbeeld tuinen en bedrijfspercelen te vergroenen of doordat elke woning of elk utiliteitsgebouw van het aardgas af moet. Een circulaire economie vraagt van iedereen een andere manier van omgaan met grondstoffen, productie, gebruik van producten of goederen en afval. Dit alles geldt ook voor de hele gemeentelijke organisatie. Om die veranderingen te bereiken, vormen participatie met en communicatie naar inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en de interne gemeentelijke organisatie een essentieel onderdeel van dit programma.

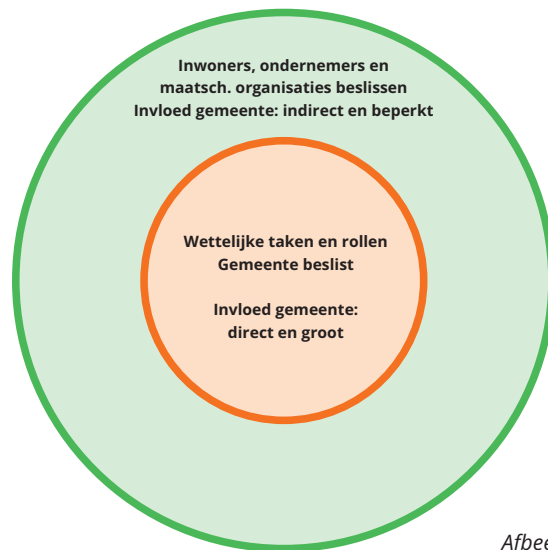
De Vlissingse samenleving bestaat uit verschillende groepen met elk hun eigen kenmerken en rollen. Ook werken er vaak bedrijven en maatschappelijke organisaties van buitenaf in de Vlissingse samenleving. In dit programma onderscheiden we de volgende doelgroepen:

1. Inwoners en bezoekers
2. Ondernemers
3. Maatschappelijke organisaties
4. Eigen organisatie

Aan de slag in twee cirkels van invloed

Als gemeente zijn wij onderdeel van de Vlissingse samenleving en een belangrijke speler. Om inzicht te hebben in de invloed die de gemeente heeft, onderscheiden we twee cirkels van invloed, zoals afbeelding 1 laat zien.

- In de binnenste cirkel heeft de gemeente directe en grote invloed, omdat de gemeente binnen haar wettelijke taken en rollen hier zelf kan beslissen en uitvoeren.
- In de buitenste cirkel is de invloed van de gemeente beperkt en indirect. Binnen deze cirkel beslissen inwoners, bezoekers, vastgoedeigenaren, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere overheden. We kunnen als gemeente alleen informeren, stimuleren, faciliteren, lobbyen en ontzorgen. Wel oefenen we vanuit de binnenste cirkel invloed uit op de keuzes van bijvoorbeeld vastgoedeigenaren en ontwikkelaars door ambitieuze duurzame eisen te stellen in het Omgevingsplan voor nieuwbouw.



Afbeelding 1: Cirkels van invloed.



We gaan als gemeente aan de slag in beide cirkels van invloed binnen onze huidige financiële mogelijkheden. Dit vraagt om activiteiten, gericht op het veranderen van keuzes en werkwijzen binnen onze eigen organisatie. Het doel is dan om onze wettelijke taken en rollen zo duurzaam mogelijk uit te voeren en onze directe invloed optimaal te benutten. Hierop zijn de **interne activiteiten** gericht.



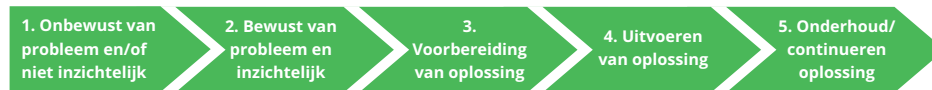
Daarnaast vraagt dit om **externe activiteiten** om de transitie onder onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties te stimuleren. Hier heeft de gemeente een regisserende, kaderstellende en faciliterende rol. Ook zijn er activiteiten die op het grensvlak liggen van beide cirkels. Bijvoorbeeld: de strategie en wettelijke taken voor de warmtetransitie liggen voor een groot gedeelte bij de gemeente en de uitvoering vindt grotendeels plaats bij inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties.

In deel 2 en 3 maken we onderscheid tussen de interne en externe activiteiten en de aanpak hiervan.



Fasen veranderingsproces

Om een toekomstbestendige leefomgeving te realiseren, is een transitie nodig. Een transitie is een grootschalig veranderingsproces. Een veranderingsproces doorloopt de volgende vijf fasen:



De verschillende eerder genoemde thema's zitten in andere fasen van het veranderingsproces. Bijvoorbeeld voor de warmtetransitie weten we precies hoeveel woningen er van het aardgas af moeten (fase 2) en is Programma Aardgasvrije Wijk (PAW) een project dat in fase 3 zit. Terwijl circulaire economie voor een groot deel nog in fase 1 zit. Hier is slechts een beperkte groep inwoners en ondernemers zich er bewust van dat er een grote uitdaging ligt en lokale cijfers van de huidige situatie zijn nauwelijks beschikbaar.

Dat de thema's in verschillende fasen van het veranderingsproces zitten, betekent dat andere activiteiten nodig zijn per thema of programma-onderdeel en dat we in sommige gevallen nu nog geen doelen kunnen stellen.

De focus tot 2030 ligt op het op orde krijgen van de basis. Dit laatste betekent dat we voor elk programma-onderdeel minimaal in fase 3 van het veranderingsproces zitten. Waar het nodig is om te voldoen aan wettelijke eisen, zitten programma-onderdelen in fase 4.

Transitiestrategie

De transitiestrategie die we als gemeente hanteren is:

We benutten onze gemeentelijke invloed optimaal om inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en onze eigen gemeentelijke organisatie te helpen een positieve bijdrage te leveren aan een toekomstbestendige leefomgeving.

Daarbij hanteren we acht principes die ons houvast geven tijdens deze transitie die in deel 3 worden uitgewerkt. Deze zijn opgesteld door en in afstemming met de gemeentelijke organisatie.

Principes transitiestrategie:

1. Dit programma is van ons allemaal
2. Realistisch
3. Behouden, voorkomen en herstellen
4. Wettelijke instrumenten optimaal benutten
5. Meervoudig ruimtegebruik
6. Wij zijn zelf de verandering die we willen zien
7. We doen het samen
8. Gewenst gedrag faciliteren en ongewenst gedrag ontmoedigen

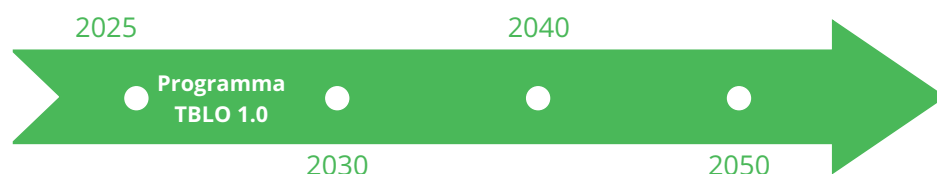
In deel 3 gaan we uitgebreider op deze uitgangspunten in.

Deel B: Wat gaan we realiseren?



Deel B: Wat gaan we realiseren?

Deel B gaat over wat we willen realiseren binnen de vier thema's: energieneutraal, klimaatadaptatie, circulaire economie en milieu. Per thema geven we een korte omschrijving. We vertalen de ambities uit de Omgevingsvisie Vlissingen 2040 naar meetbare eind- en tussendoelen door gebruik te maken van indicatoren. Waar mogelijk maken we opgaven meetbaar door het verschil te benoemen tussen de huidige situatie en de doelen. Om het praktisch te maken, hebben we operationele doelen tot 2030 opgesteld, omdat de looptijd van dit programma 2026 – 2029 is. Dit zijn vaak tussendoelen naar een einddoel met een tijdshorizon van 2040 of 2050. Vervolgens benoemen we de interne en externe activiteiten die minimaal nodig zijn op deze operationele doelen te realiseren.

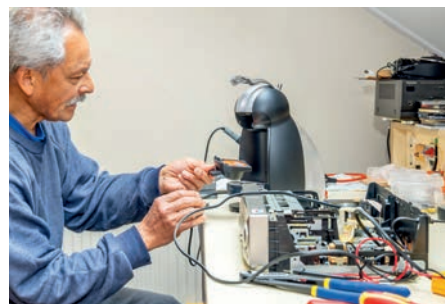


Bij een deel van de ambities voor circulaire economie en milieu weten wij echter nog niet wat de huidige situatie is. Om daar achter te komen, is eerst onderzoek nodig. In die gevallen hebben we geen doel geformuleerd. Het onderzoeken en formuleren van een doel met bijhorend maatregelenpakket wordt een actie voor in het uitvoeringsplan van het programma.

Als een activiteit is uitgevoerd dan kunnen we deze informatie toevoegen aan het programma. Dit betekent dat het programma, zeker de komende vier jaar, ook gezien alle technische en maatschappelijke ontwikkelingen, een levend document is dat jaarlijks een update nodig heeft. We kunnen dan nieuwe stukken beleid en uitvoering toevoegen en onderdeel maken van de beleids- en planning en control (P&C) cyclus. In hoofdstuk 8 gaan we hier dieper op in.

Effectdoelen en procesdoelen

We kunnen verschillende soorten doelen formuleren. Een effectdoel gaat over een verandering die buiten het stadhuis zichtbaar is. Een procesdoel gaat over belangrijke volgende stappen die we willen nemen. Het is afhankelijk van de fase in het veranderingsproces (zie deel 1) wat voor doelen we kunnen formuleren. Om een haalbaar effectdoel te kunnen formuleren, is het nodig dat de huidige situatie (fase 2) en soms ook het 'hoe' (fase 3) inzichtelijk zijn. Als dit nog niet mogelijk is, dan hebben we procesdoelen geformuleerd. Na realisatie van deze procesdoelen kunnen we haalbare effectdoelen in een volgende update van het programma opnemen.





2. Thema: Energieneutraal



2. Thema: Energieneutraal

Dit hoofdstuk begint met een korte omschrijving wat energieneutraal inhoudt en we brengen de ambities uit de Omgevingsvisie Vliissingen 2040 naar voren. Vervolgens beschrijven we hoe deze ambities zijn vertaald naar doelen en opgaven. Dit doen we door het besparen van energie, het opwekken, het opslaan en het gebruiken van hernieuwbare energie en het inrichten van Vliissingen-Oost als regionale energiehubs.

Toekomstbestendige arbeidsmarkt

“De wereld verandert. Allerlei ontwikkelingen op technologisch gebied brengen zowel bedreigingen als kansen met zich mee, ook voor de arbeidsmarkt. Een deel van de bestaande banen zal verdwijnen en werk zal nog meer worden vervangen door geautomatiseerde systemen.

En dat gaat ook onze inwoners raken. Denk aan talentvolle jongeren die aan een studie zijn begonnen, waarin geen toekomst meer zit. Maar ook aan de wat oudere arbeidskrachten, van wie hun specifieke kennis en ervaring in de toekomst geen waarde meer heeft voor de markt.

Dus als ik denk aan duurzame ontwikkeling van onze gemeente, en van onze samenleving in het algemeen, moeten we ook kijken hoe we onze arbeidsmarkt duurzaam kunnen vormgeven. En daar zie ik – zeker in Vliissingen – tegelijkertijd mooie kansen. De plannen om samen te werken aan een toekomstbestendige leefomgeving, brengen letterlijk en figuurlijk veel en divers werk met zich mee. Dat gegeven moeten we aangrijpen om hier toekomstbestendig werk voor onze inwoners mee te creëren.

Denk bijvoorbeeld aan aanpassingen aan onze huizen, om deze aardgasvrij en energieneutraal te maken. Dat vraagt arbeidskrachten op allerlei gebied; van geschoolde bouwvakkers tot architecten. Maar ook aan alle aanpassingen die nodig zijn in onze openbare ruimte. Aan maatregelen die ervoor moeten zorgen



dat we beter bestand zijn tegen hitte, droogte, de verwachte zeespiegelstijging en grotere hoeveelheden neerslag. Ook daarvoor hebben we arbeidskrachten nodig; van wetenschappers, onderzoekers en mensen aan de tekentafel, tot geschoolde arbeidskrachten die het werk 'buiten' gaan uitvoeren.

Die kansen voor 'duurzaam' werk moeten we samen met onze bedrijven, instellingen, scholen en kennisinstituten pakken. Met onder andere de HZ University of Applied Sciences, Scalda op de Kenniswerf én onze ligging aan zee, hebben we als Vliissingen daarvoor hele mooie troeven in handen.”

Albert Vader,
Wethouder Werk en Inkomen





Wat betekent energieneutraal?

Op dit moment gebruiken we in woningen, bedrijven en instellingen vaak aardgas voor verwarming en elektriciteit die deels wordt opgewekt door fossiele brandstoffen. De industrie gebruikt daarnaast aardgas voor haar productieprocessen. Ook verbranden we benzine, diesel, aardgas en stookolie om onze voertuigen en schepen in beweging te krijgen. Dit zorgt allemaal voor de uitstoot van CO₂.

Een broeikasgas dat zorgt voor klimaatverandering. Energieneutraal zijn betekent dat we hernieuwbare energie opwekken, opslaan en gebruiken waarbij we geen CO₂ meer uitstoten. Onze energievoorziening is daarmee ook CO₂-neutraal. We wekken volledige hernieuwbare elektriciteit op en we verwarmen onze gebouwen op een manier die nauwelijks CO₂ meer uitstoot. In de Klimaatwet is vastgelegd dat Nederland dit in 2050 heeft bereikt. Minder energie gebruiken is essentieel om dit te bereiken.

Ambities Omgevingsvisie

Samengevat is de ambitie in de Omgevingsvisie Vlissingen 2040 dat we als gemeente Vlissingen een duurzaam energiesysteem hebben door:

1. Het besparen van energie (elektriciteit en warmte);
2. Het opwekken, opslaan en gebruiken van hernieuwbare energie (elektriciteit en warmte);
3. Het inrichten van Vlissingen-Oost als een regionale energiehubs voor hernieuwbare energie.

Ambitie 1. Besparen van energie

De eerste stap richting energieneutraal zijn, is om energie te besparen. Voor warmte en elektriciteit die we niet gebruiken, hoeven we ook geen hernieuwbare bron te vinden. Ook zorgt dit voor een structurele besparing op de energierekening van inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en de gemeente zelf. Daarnaast zorgt besparing op energie ervoor dat het elektriciteitsnet nu en in de toekomst minder belast gaat worden. Dit kan bijdragen aan het oplossen van netcongestie. Daarom zijn de onderstaande doelen geformuleerd. Deze vormen ook de Vlissingse bijdrage aan de doelen uit de Zeeuwse RES 2.0.

Bij het verminderen van de warmtevraag van gebouwen focussen we ons tot 2030 op de volgende doelen:

- *In 2030 zijn er in de gemeente Vlissingen maximaal 4.000 gebouwen met een energielabel lager dan C (zie figuur 1).*

Woningen en utiliteitsbouw met een laag energielabel zijn slecht geïsoleerd, zijn tochtig en gebruiken veel aardgas voor verwarming. Hierdoor hebben de bewoners en gebruikers een hoge energierekening wat kan leiden tot energiearmoede en slechtere gezondheid. De nood is daarom het hoogst bij gebouwen met een energielabel lager dan C. In 2025 hebben we nog ca. 8.100 gebouwen met een bekend (voorlopig) energielabel D, E, F of G. Dit is ca. 35% van alle gebouwen en het zijn grotendeels woningen. De gemeente stimuleert gebouweigenaren om te isoleren met zoveel mogelijk circulaire en biobased materialen. Deze materialen helpen ook om het gebouw in de zomer koeler te houden, zodat minder actieve koeling (airconditioning) nodig is en ze dragen ook bij aan het volgende doel.



- *In 2030 is het aardgasverbruik in gemeente Vlissingen met 20% afgenomen t.o.v. 2023.*

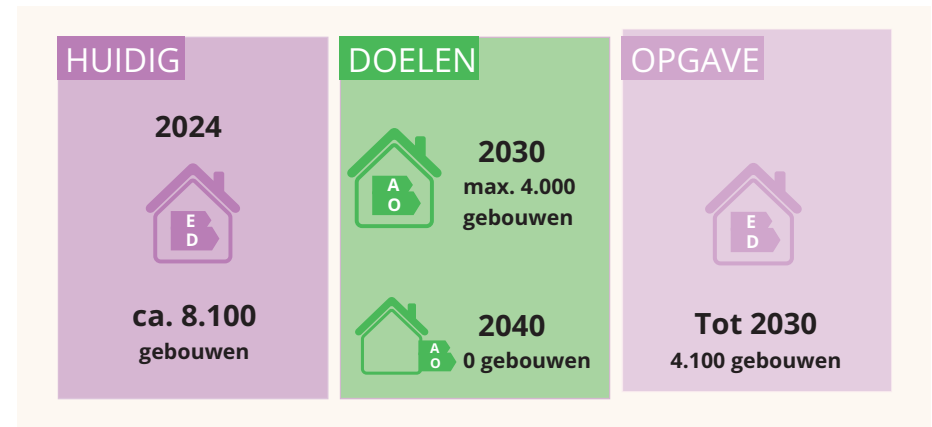
Huishoudens in onze gemeente verbruiken in 2023 gemiddeld 870 m³ per woning met een aardgasaansluiting (zie figuur 2). Dit is al een vermindering t.o.v. 2014 toen we nog 1.250 m³ per woning gebruikten. Bedrijven en maatschappelijke organisaties (excl. industrie) verbruiken 190 TJ aan aardgas in 2023 (zie figuur 3). Dit is een vermindering t.o.v. 2015 toen we 288 TJ verbruikten. Voor realisatie van dit doel is betere isolatie van gebouwen en de overstap naar alternatieve warmtebronnen nodig.

Bij elektriciteit focussen we ons tot en met 2029 op het volgende doel:

- *In 2030 is het elektriciteitsverbruik in gemeente Vlissingen met 15% afgenomen t.o.v. 2023 (exclusief elektrificeren van warmtevoorziening en vervoer).*

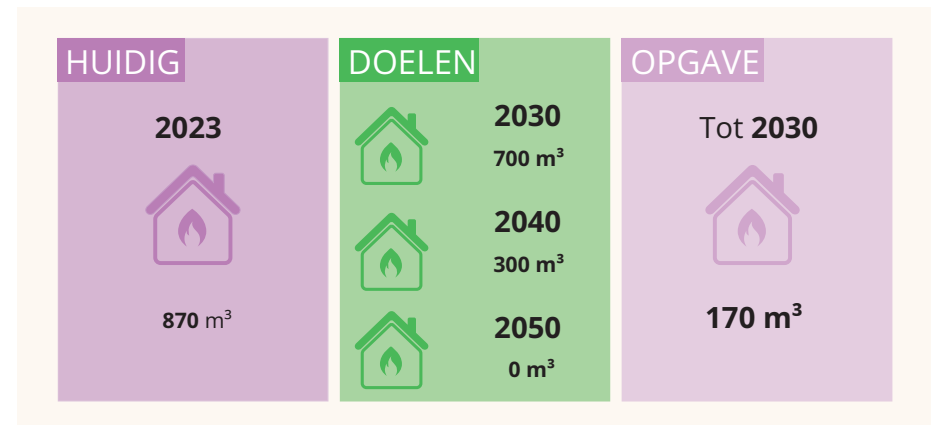
Op elektriciteitsverbruik kunnen we nog veel besparen, zowel in woningen als in utiliteitsbouw. Gemiddeld is per woning, bedrijf of organisatie 10 – 30% elektriciteitsbesparing mogelijk door bijvoorbeeld energiezuinige verlichting en apparaten, efficiëntere productieprocessen en gedrag (zie figuur 4).

Figuur 1 - **Aantal gebouwen met energielabel lager dan C**



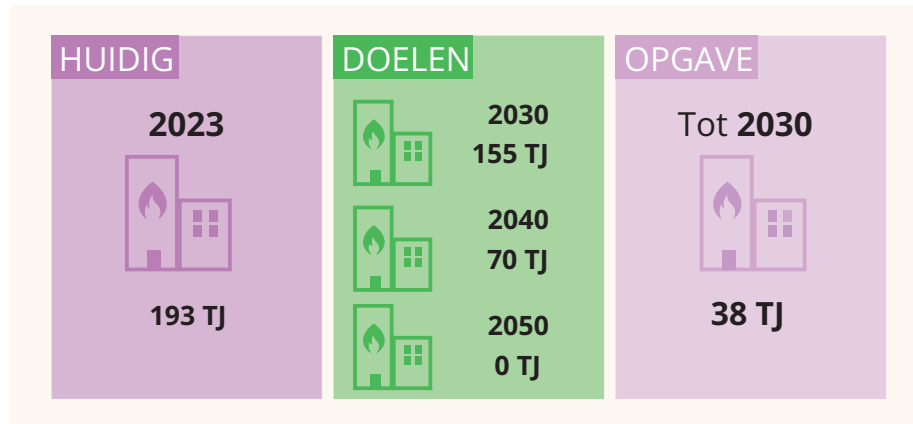
Bron: Energie Transitie Atlas Provincie Zeeland en Klimaatmonitor, 2024.

Figuur 2 - **Jaarlijkse gemiddeld aardgasverbruik woningen (m³/woning met aardgasaansluiting)**



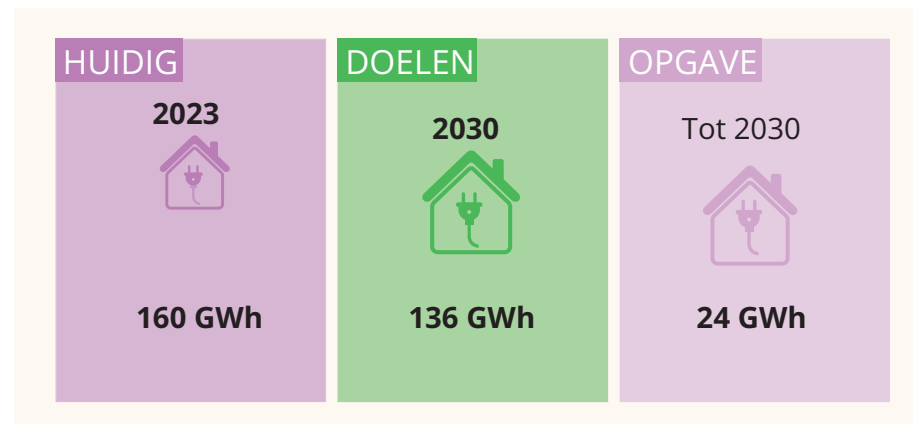
Bron: Klimaatmonitor, 2024.

Figuur 3 - **Aardgasverbruik bedrijven en organisaties exclusief industrie (1TJ = 31.700 m³)**



Bron: Klimaatmonitor, 2024.

Figuur 4 - **Besparing elektriciteit verbruik exclusief elektrificatie**



Bron: Klimaatmonitor, 2024.

Intern



- Opstellen en uitvoeren van een maatregelenplan (inclusief dekkingsplan) voor het maatschappelijk vastgoed om in 2030 te voldoen aan alle wettelijke verplichtingen (energiebesparingsplicht, minimaal label C voor kantoren en CO₂ reductie van 55%) en in 2040 aardgasvrij te zijn.
- Organiseren van extra capaciteit voor de handhaving van duurzaamheidsregelgeving voor bedrijven en maatschappelijke organisaties voor o.a. energiebesparingsplicht, label C voor kantoren en CO₂-norm mobiliteit voor bedrijven/organisaties met meer dan 100 medewerkers.
- Onderzoeken welke financiële instrumenten de gemeente kan inzetten om verduurzaming van gebouwen te stimuleren.
- Afwegingskader verduurzaming monumenten vastleggen in Omgevingsplan.
- Zoeken naar externe financiering voor verduurzaming (geldt voor alle thema's).



Extern

- Informeren van woningeigenaren over mogelijkheden en ondersteuning voor verduurzaming van hun woning en apparatuur, waaronder inzichtelijk maken en actief communiceren van loketten, subsidie-mogelijkheden en duurzaamheidsleningen. Daarnaast gaan we beperkt stimuleren met bijvoorbeeld vouchers, energiecoaches of duurzame huizenroute. Verder informeren we inwoners over het gebruik van elektriciteit tijdens daluren of opwekuren om netcongestie te verminderen.
- Verstrekken van financiële bijdragen uit de Nederlandse en Zeeuwse Isolatie Programma's (NIP/ZIP), aan woningeigenaren voor isolatie van hun woningen. Voor eigen monitoring schatten we de aanpassing van het energielabel door de isolatiemaatregelen in.
- Informeren van ondernemers en maatschappelijke organisaties over mogelijkheden en ondersteuning voor verduurzaming van hun gebouwen en productieprocessen.
- De gemeente zet in op het vergroten van de samenwerking op bedrijventerreinen voor o.a. de (verduurzaming van) energievoorziening.
- Monitoren en aanscherpen van de lopende prestatieafspraken met woningcorporaties op het gebied van energieneutraal zijn.
- Toetsen van energielabels van verhuurders om kwetsbare inwoners te beschermen. Reden is dat de huurprijs soms (te makkelijk) wordt verhoogd vanwege een hoger (theoretisch) energielabel.

Ambitie 2. Opwekken, opslaan en gebruiken van hernieuwbare energie

Nadat inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en gemeente zoveel mogelijk energie hebben bespaard, blijft er een hoeveelheid energie over die we nodig blijven hebben. Daarnaast willen we af van fossiele brandstoffen en stappen we over op hernieuwbare energie. Daarvoor zijn alternatieve warmtebronnen nodig in het bebouwd gebied. Die vragen in ieder geval meer elektriciteit. Ook is elektriciteit een efficiëntere energiebron dan fossiele energie. Daarnaast zal elektriciteit (deels via waterstof) ook de belangrijkste energiebron voor vervoer zijn. Dit betekent dat we in 2050 meer hernieuwbare elektriciteit nodig hebben. De onderstaande doelen vormen ook de Vlissingse bijdrage aan de doelen uit de Zeeuwse RES 2.0.

We hebben de volgende procesdoelen:

- *In 2028 hebben we voor alle gebouwen met een aardgasaansluiting bepaald welke hernieuwbare warmtebronnen geschikt zijn (zie figuur 5 en 6).*

Nu lopen er onderzoeken naar het gebruik van restwarmte in het Middengebied. We gaan ook de mogelijkheden voor de andere wijken, kernen en bedrijventerreinen in onze gemeente onderzoeken. Vervolgens actualiseren we de Transitievisie Warmte (TVW) naar een Warmteprogramma dat onderdeel wordt van het Programma Toekomstbestendige Leefomgeving.



- In 2030 hebben we inzicht in hoe we in 2050 evenveel hernieuwbare elektriciteit opwekken als we dan gebruiken, en welke lokale opslagcapaciteit we hiervoor nodig hebben (zie figuur 7).

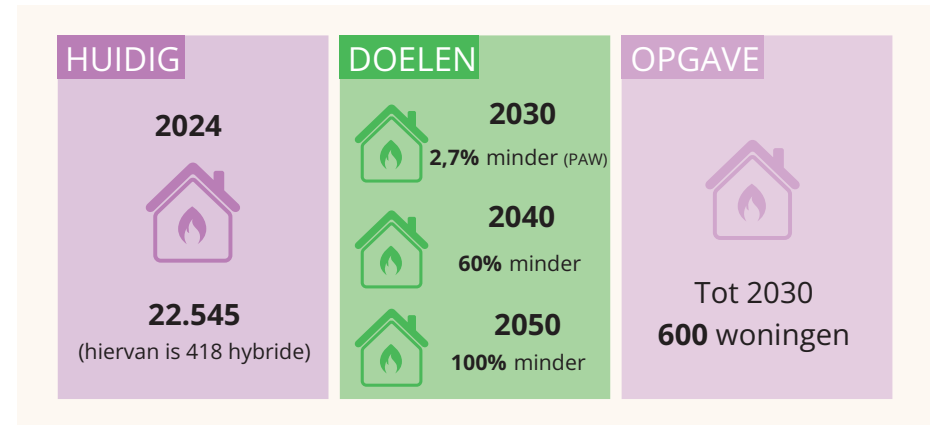
Vanaf 2024 wekken we binnen onze gemeente op jaarbasis 66% van het huidige elektriciteitsverbruik op met windmolens op land en zonnepanelen. De elektriciteitsvraag zal waarschijnlijk groeien door elektrificatie van onze warmtevoorziening en vervoer inclusief de besparing. Warmtebatterijen, waarin we overtollige elektriciteit in warmte omzetten, worden een belangrijke manier van energieopslag. Daarnaast is balancering van het elektriciteitsnet nodig om vraag en aanbod door de dag en door het jaar heen op elkaar af te stemmen. Hiervoor is elektrische opslagcapaciteit, zoals grote batterijen nodig. De gemeente heeft hier vooral een faciliterende rol en de uitvoering ligt bij andere partijen.

- In 2030 faciliteren we actief om oplossingen te zoeken voor lokale netcongestie en om meer congestie te voorkomen.

Dit doen we door netbewuste en bij voorkeur netneutrale nieuwbouw van woningen en bedrijventerreinen. Op bedrijventerreinen en in woonwijken in het bestaande gebied zetten we in op het informeren en faciliteren van energiebesparing en op het verminderen van verbruikspieken en (kleinschalige) samenwerking tussen gebruikers en collectieve voorzieningen (lokale energiehub).

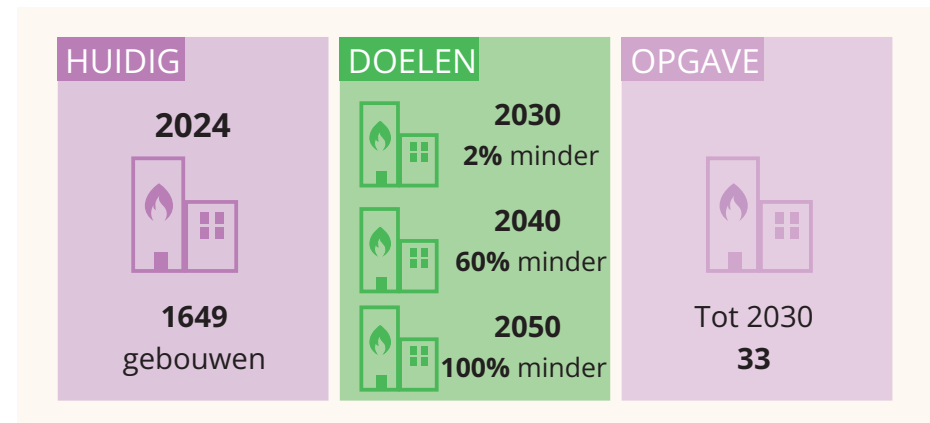
De transitie van fossiele brandstoffen naar elektriciteit en waterstof als energiedragers voor vervoer, is onderdeel van het Programma Mobiliteit. In dit programma houden we alleen rekening met de benodigde hoeveelheid elektriciteit die hiervoor op termijn nodig is.

Figuur 5 - Aantal woningen met aardgas aansluiting incl. via stadsverwarming met aardgas



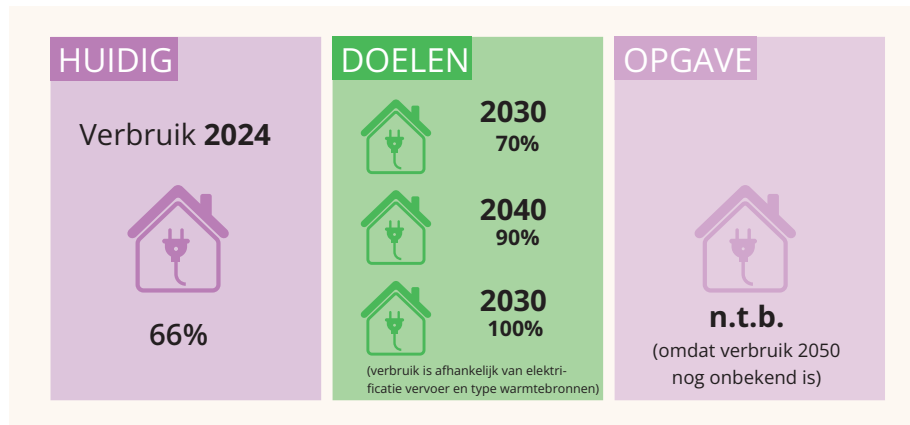
Bron: Klimaatmonitor, 2024.

Figuur 6 - Aantal utiliteitsgebouwen met aardgas aansluiting



Bron: Gemeente Vlissingen, 2024.

Figuur 7 - **Percentage hernieuwbare elektriciteit t.o.v. elektriciteit verbruik**



Bron: Klimaatmonitor, 2024.

Intern

- Onderzoeken wat de verwachte energievraag per energiedrager zal zijn in 2050 in Vlissingen en welk energiesysteem daarvoor nodig is. Dit hangt samen met welke hernieuwbare warmtebronnen mogelijk zijn in Vlissingen.
- Samen met regionale partijen onderzoek doen naar innovatieve vormen van elektriciteitsopwekking die bij onze ligging passen, zoals getijde-energie, zoetzout-energie en golf-energie uit zee.
- Opstellen van afwegingskaders voor de inzet van nieuwe netwerktechnologieën zoals windmolens, zonnepanelen, warmtepompen en batterijen.
- Continueren van het vernieuwen van het gemeentelijk wagenpark naar elektrisch of waterstof.

- Realiseren van walstroom in gemeentelijke havens. Dit is ook opgenomen in het gemeentelijk havenbeleid.
- Inkorten van de doorlooptijd van vergunningverlening voor hernieuwbare energie.
- Opnemen in het Omgevingsplan dat netneutrale nieuwbouw een vereiste is om te kunnen bouwen binnen de huidige en verwachte toekomstige netcapaciteit.
- Onderzoeken voor alle gebouwen in gemeente Vlissingen welke hernieuwbare warmtebronnen beschikbaar en geschikt zijn voor welke wijken en kernen. In 2024-2025 is hiervoor al een onderzoek gaande voor ca. 4.000 woningen in het Middengebied.
- Actualiseren van de Transitievisie Warmte naar een Warmteprogramma dat een overzicht geeft van welke wijken en kernen wanneer op welke warmtebron overgaan en welke uitvoeringsplannen Warmte we gaan opstellen.
- Opstellen Uitvoeringsplannen Warmte in samenspraak met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties voor o.a. Programma Aardgasvrije Wijk. Belangrijk is dat we - daar waar grootschalige collectieve warmtevoorzieningen niet haalbaar zijn - kleinschalig collectieve warmtevoorzieningen stimuleren.
- Oprichten van publieke warmtebedrijven (samen met buurgemeenten) voor de gebieden waar een collectieve warmtevoorziening haalbaar is.
- Starten met het uitvoeren van Gebiedsuitvoeringsplannen Warmte.



Extern

- Informeren van inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties over integrale energiesysteem van warmte, elektra, opwekking, opslag en benutten in woningen en utiliteitsgebouwen. Dit is inclusief informeren van lokale installateurs en opleidingen van Scalda.
- Stimuleren van lokale hernieuwbare energiehub's, smart grid oplossingen, etc. We houden hier de doelentrits: 1. besparen, 2. pieken eruit en energiemanagement, 3. kleinschalig samenwerken, 4. collectieve voorzieningen.



Ambitie 3. Inrichten van Vlissingen-Oost als een regionale energiehub

Vlissingen-Oost ligt deels in gemeente Borsele en deels in gemeente Vlissingen. In dit gebied worden veel nationale energieprojecten voorzien. Denk daarbij aan groene waterstofproductie en ammoniak, aanlanding van wind op zee (VAWOZ), grootschalige batterijen en eventueel twee kerncentrales. Daarnaast moet het hoogspanningsstation bij Borssele worden uitgebreid. In totaal lopen er nu 8 projectprocedures van het Rijk ten aanzien van de energietransitie in Vlissingen-Oost, waarvan 4 of 5 projecten – afhankelijk van de locaties – op Vlissingen grondgebied. De andere projecten (kunnen) invloed hebben op de activiteiten op Vlissingen grondgebied.

Naast deze nationale energieprojecten zijn er ook nog een aantal andere grote (nationale) projecten voorzien. Denk daarbij aan activiteiten van het Ministerie van Defensie, het nieuwe Justitieel Complex Vlissingen (JCV) en een forse dijkverzwaring. Het is de vraag of er voldoende ruimte beschikbaar is in Vlissingen-Oost voor al deze projecten. De kaart (zie afbeelding 2) geeft een overzicht van alle grote projecten die in Vlissingen-Oost moeten gaan landen.

Ook is er veel samenwerking met onderwijsinstellingen. Hogeschool Zeeland (HZ University of Applied Sciences) en Dockwize (Kenniswaerf) hebben een aanvraag ingediend voor een totstandkoming van een energie-campus. Dit biedt het bedrijfsleven en onderwijs kansen om samen te verbinden. Als er een regionale energiehub komt in Vlissingen-Oost dan willen we graag dat de innovatie en kennisontwikkeling landt op de Kenniswaerf.

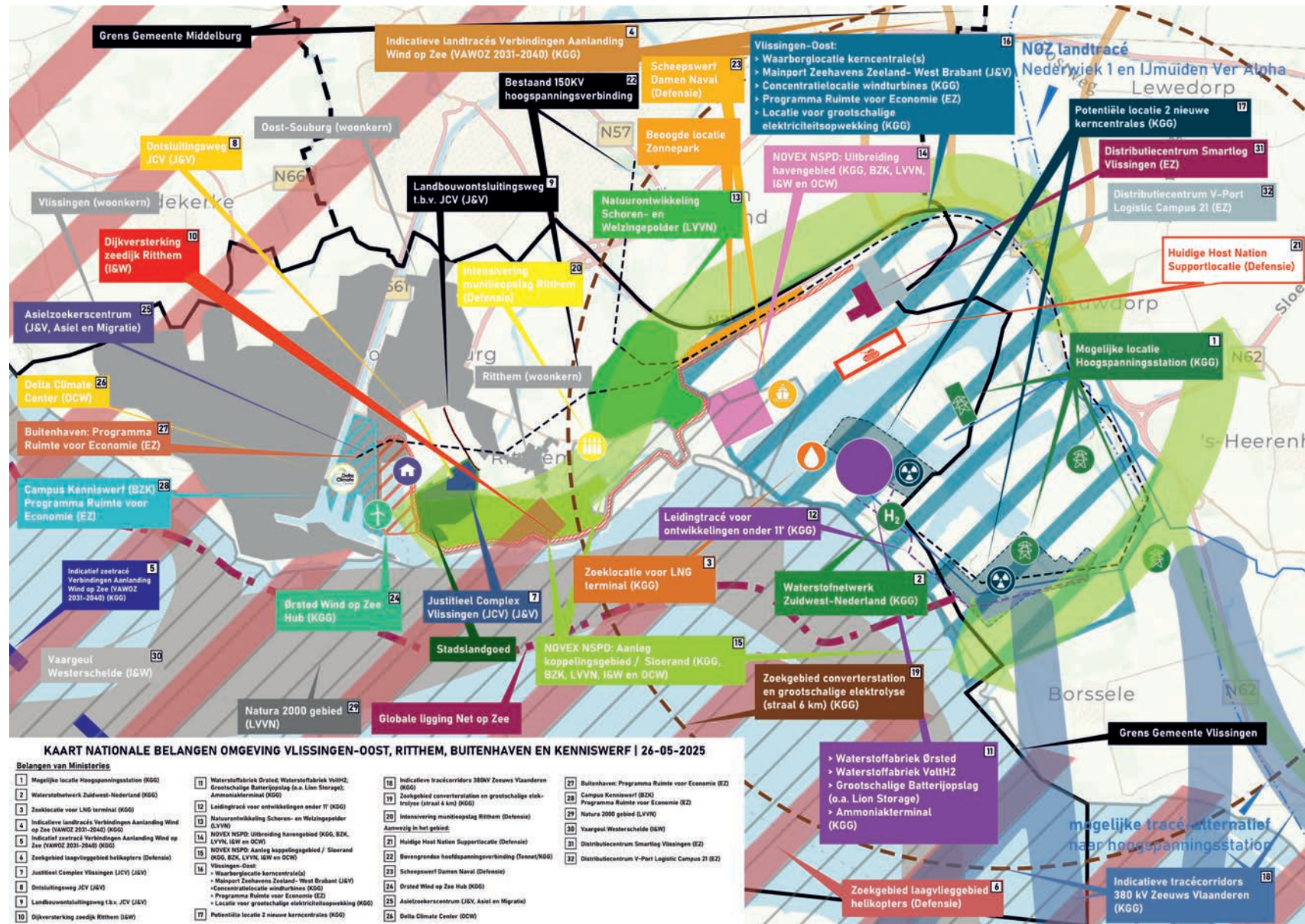
Deze grote projecten brengen allemaal verschillende kansen en risico's met zich mee en moeten we in samenhang beschouwen. De grote opgave voor de gemeente(s), Provincie, Rijk, North Sea Port (NSP) en bedrijven is om voor deze projecten een integrale afweging te gaan maken. Daarnaast is het belangrijk om als betrokken overheden een gedeelde ambitie voor de ontwikkeling van het gebied te krijgen.

Intern



- Bedrijven, kennisinstellingen en onderwijs naar Vlissingen trekken die zich bezighouden met ontwikkeling van productie, opslag en transport van schone en hernieuwbare energie.





Afbeelding 2: Kaart met overzicht aanlanding grote projecten.





3. Thema: Klimaatadaptatie



3. Thema: Klimaatadaptatie

Dit hoofdstuk begint met een korte omschrijving van klimaatadaptatie en de ambities uit de Omgevingsvisie Vlissingen 2040. Vervolgens beschrijven we hoe deze ambities zijn vertaald naar doelen en opgaven. Dit doen we door het realiseren van een klimaatbestendig bebouwd gebied en buitengebied en een toekomstbestendige kustverdediging.

Draag je steentje eraan bij!

“Als gemeente werken we hard aan een openbare ruimte die toekomstbestendig is. Daar zijn we nu al volop mee bezig en ook de komende jaren gaan we daarmee aan de slag. Onze beschikbare ruimte is beperkt, en daarbinnen moeten we veel dingen een plek geven. Denk aan nieuwe huizen, ruimte voor bedrijven, sportvelden, straten, fietspaden, bomen, kabels, leidingen, riolering, enzovoort. Dat gaat alleen als we dit samen duurzaam aanpakken.



Concreet denk ik daarbij aan meer en goed aaneengesloten groene gebieden in onze gemeente, die aansluiten op de groene gebieden in onze regio. En aan meer waterpartijen of wadi's in onze woonwijken. Dit om voorbereid te zijn op een veranderend klimaat. We zien steeds vaker hevige regenbuien: we moeten er dan samen voor zorgen dat we droge voeten houden. In de zomer lopen temperaturen steeds hoger op. Veel groen en water zorgt dan voor verkoeling. En bij langere perioden van droogte, houden bomen en planten water beter vast. Tegelijkertijd bieden we zo meer ruimte voor natuur.

Bij nieuwbouw, of wanneer we wijken en buurten opnieuw inrichten, doen we dat nu al vooruitkijkend richting 2040. Denk aan de wijken Claverveld, Westerzicht, Souburg-Noord, Spuikom, de Vrijdombuurt of het Middengebied. Hier planten we extra bomen, vervangen we tegels waar mogelijk door groen en realiseren we extra waterberging voor regenwater.

Maar een fijne, groene en gezonde leefomgeving realiseren we als gemeente niet alleen. Daarom roep ik alle inwoners op om ook hun eigen tuin groener te maken. Dus tegels eruit en bomen, gras en planten ervoor terug. Want onze leefomgeving houdt niet op bij onze openbare ruimte. Daar moeten we allemaal ons steentje aan bijdragen; letterlijk en figuurlijk!”

Coen Bertijn,
Wethouder Openbare Ruimte



Wat is klimaatadaptatie?

Het klimaat in Nederland, en dus in onze gemeente, verandert. Door klimaatverandering krijgen we vaker te maken met weersextremen. De ene keer valt er heel veel regen in een korte tijd of het blijft maandenlang een beetje regenen. De maanden daarna valt er nauwelijks regen en zijn er regelmatig hittegolven. Of er valt in een maand zoveel regen dat de grond volledig is verzadigd en het water op het land blijft staan. Vervolgens komt er een storm langs die met hoge golven op de kustlijn beukt. Bovendien stijgt de zeespiegel en daalt de bodem. Om Nederland hierop aan te passen is in de 'Deltabeslissingen Ruimtelijke Adaptatie en Waterveiligheid' vastgelegd dat Nederland in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust is en dat de kans op overlijden bij een overstroming maximaal 1 op 100.000 is.

Klimaatadaptatie gaat over hoe we onze gemeente zo kunnen inrichten dat al deze weersextremen zo min mogelijk overlast en schade veroorzaken. Anders gezegd: hoe houden we de gemeente Vlissingen een toekomstbestendige en leefbare plek om te wonen, werken en recreëren terwijl het klimaat om ons heen verandert? Zowel gemeente, Waterschap, Provincie, inwoners als bedrijven hebben ruimschoots mogelijkheden om bij te dragen aan een klimaatbestendig gemeente Vlissingen.



Ambities Omgevingsvisie

Gemeente Vlissingen heeft een:

1. klimaatbestendig bebouwd gebied doordat in het bebouwd gebied de risico's van wateroverlast en verdroging minimaal zijn en stad en dorp hittebestendig zijn;
2. klimaatbestendig buitengebied doordat we streven naar een klimaatbestendig buitengebied;
3. toekomstbestendige kustverdediging doordat gemeente Vlissingen overstromingsrobuust is ingericht: waterveiligheid is een integrale verstedelijkingsopgave.

Ambitie 1. Klimaatbestendig bebouwd gebied

Voor een klimaatbestendig bebouwd gebied in 2050 is het van belang om bestendig te zijn tegen de gevolgen van hevige en/of langdurige neerslag, langdurige droogte en hete zomers. De minimale risico's op wateroverlast vertalen we concreet naar toegankelijke hoofdwegen en dat de hoeveelheid water op straat beperkt blijft bij een bui van 70 mm/uur. Ook zijn er dan geen gebouwen die onder water lopen vanuit het openbaar gebied.

Minimale risico's op droogte vertalen we naar voldoende zoet (grond)water om ervoor te zorgen dat bomen en struiken langdurige droogte overleven. De droogterisico's voor infrastructuur en funderingen zijn al minimaal in Vlissingen. Vanuit het perspectief van klimaatadaptatie geven we vanuit dit programma input aan het Programma Groene en Natuurlijke Leefomgeving over wat er nodig is aan groen en bomen voor een klimaatbestendig bebouwd gebied.

- *In 2030 is 30% van de bekende knelpuntlocaties (zie afbeelding 3) met wateroverlast aangepakt en ontwikkelen we waterrobuuste nieuwbouw.*

Concreet betekent dat:

- a. We hebben 5 van de 15 knelpuntlocaties aangepakt waar meer dan 10 cm water op hoofdwegen of 30 cm water op andere straten staat bij een bui van 70 mm/uur.
- b. We hebben inzicht in welke gebouwen een risico lopen om onder water te staan bij een bui van 70 mm/uur. Voor de gebouwen waar de oorzaak in het openbaar gebied ligt, hebben we doelmatige en haalbare oplossingen gevonden die we stapsgewijs uitvoeren.
- c. Bij nieuwbouw mag geen wateroverlast optreden bij een bui van 90 mm/uur of tijdens langdurig natte perioden. We voldoen hiermee ook aan de eis van Waterschap Scheldestromen voor extra oppervlakte-water door toename verharding.





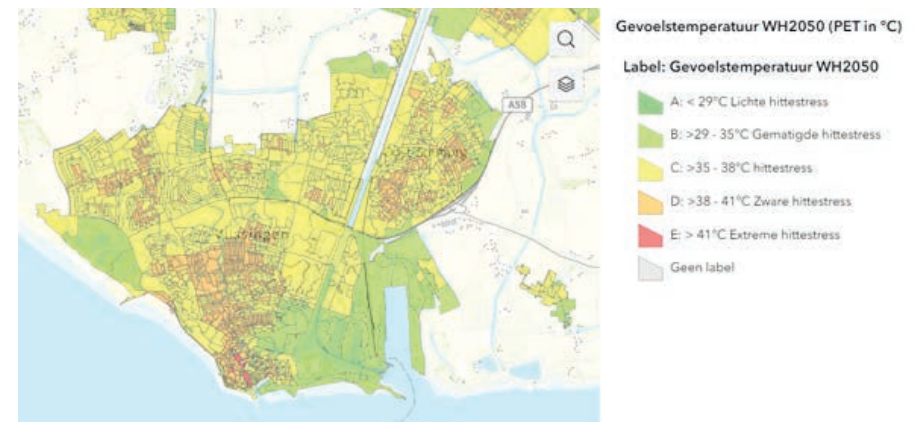
Afbeelding 3: Locaties met knelpunten water op straat. Bron: Model-berekeningen Nelen en Schuurmans 2024 en informatie en kennis gemeente Vlissingen.

- In 2030 hebben we een plan hoe we de schadelijke effecten van langdurige natte en droge perioden op bomen en struiken in het openbare gebied aanpakken en zijn we gestart met de uitvoering daarvan.

Bomen die oud kunnen worden, zijn essentieel voor een hittebestendig bebouwd gebied. Langdurige droogte en zeespiegelstijging kunnen voor een tekort aan zoetwater zorgen, terwijl een langdurige natte periode ook risicovol kan zijn voor groen. Belangrijk is dat de grondwaterfluctuatie, mate van verzilting en de soorten bomen en struiken op elkaar zijn afgestemd.

- In 2030 hebben we een plan hoe we in het bebouwde gebied de gevoelstemperatuur in 2050 maximaal 35 - 38°C (label C) en waar haalbaar 29- 35°C (label B) krijgen en zijn we gestart met de uitvoering daarvan.

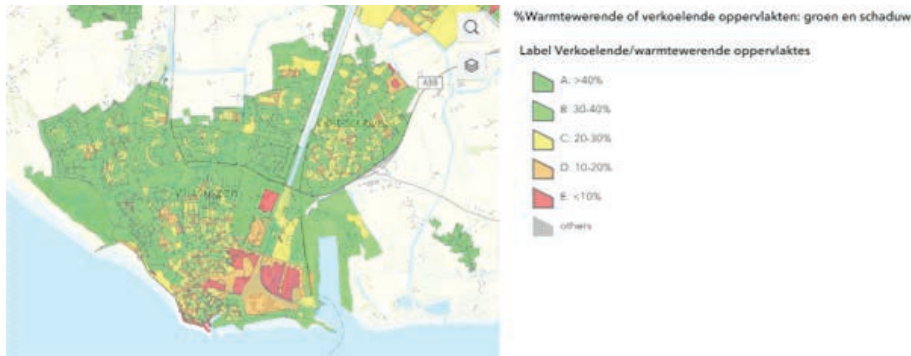
Een belangrijke indicator voor een hittebestendig bebouwd gebied is de gevoelstemperatuur op straat. Voor gemeente Vlissingen staat dit weergegeven in afbeelding 4. Hoe hoger de gevoelstemperatuur hoe meer hittestress we ervaren en dit heeft een negatieve impact op onze gezondheid en arbeidsproductiviteit. Met de huidige inrichting van het gebouwde gebied is de verwachting dat de gevoelstemperatuur in 2050 in de woonwijken deels 38° - 41°C (label D) en in de Binnenstad op enkele locaties > 41°C (label E) wordt.



Afbeelding 4: Verwachte gevoelstemperatuur in 2050. Bron: Klimaatatlas Zeeland, 2024.

- In 2030 hebben we inzichtelijk hoe we in het bebouwd gebied minimaal 30% warmtewerende of verkoelende oppervlakten (label B) kunnen realiseren en zijn we gestart met de uitvoering.

Om het hitte-eilandeffect te dempen zijn warmtewerende of verkoelende oppervlakten essentieel. De kaart op afbeelding 5 brengt groen en schaduw in beeld. Warmtewerende verharde oppervlakten zoals lichtgekleurde verharding, daken of gevels zijn niet meegenomen. De grootste opgave ligt ten zuiden van de Sloeweg. Daar is weinig groen en ook vaak veel donkere verharde oppervlakten.



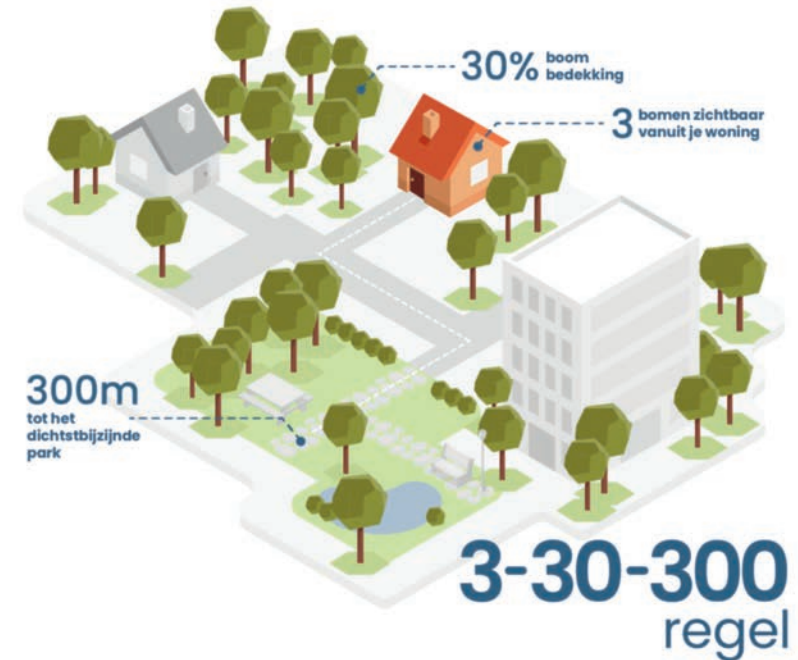
Afbeelding 5: Percentage warmtewerende of verkoelende oppervlakte door groen en schaduw. Bron: Klimaatatlas Zeeland, 2024.

- In 2030 past de gemeente in de openbare ruimte waar mogelijk de 3-30-300-regel toe (zie afbeelding 6).

De 3-30-300-regel helpt om het bebouwd gebied hittebestendig in te richten en de gezondheid van onze inwoners en werkenden te vergroten.

- De **3** betekent dat er drie bomen zichtbaar vanuit een woning of utiliteitsgebouw. Hier ligt met name in de Binnenstad en het Middengebied een opgave, zie afbeelding 7.

- De **30** betekent dertig procent boomkroonoppervlak per buurt (afbeelding 8). De groenste buurten Westerzicht en Vredenhof halen de 30% niet. Verder is boven de Sloeweg het oppervlak boomkroon 10 -20% en onder de Sloeweg is het 0 - 10%. Nog uit te voeren onderzoek zal uitwijzen wat haalbaar is per buurt.
- De **300** staat voor 300 meter afstand wonen of werken vanaf een koele groene plek. Hier voldoet de hele gemeente Vlissingen aan. We moeten nog wel inventariseren of de locaties ook zijn ingericht om te verblijven.



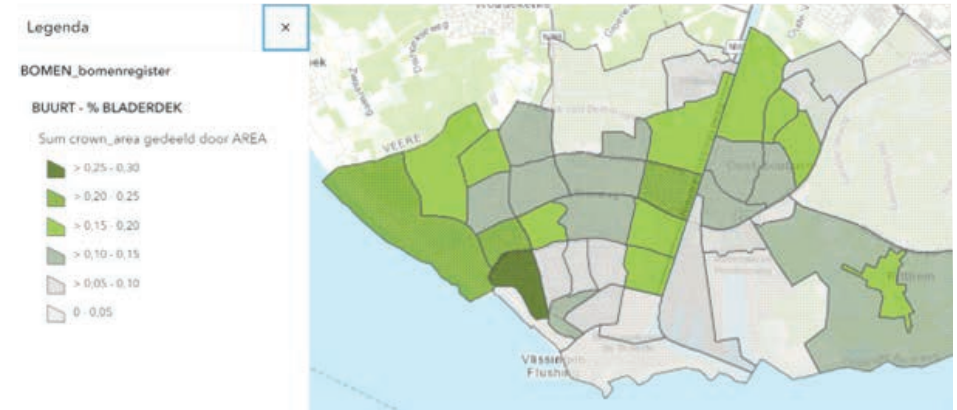
Afbeelding 6: 3-30-300 regel. Bron: Cobra Groenadvies, 2025.

- In 2030 is de gemeente bezig om waar mogelijk minimaal 30% - 40% schaduw op langzame verkeerroutes en verblijfsplekken te realiseren. Deze schaduw is nodig om tijdens hete zomers met beperkte hittestress te lopen en fietsen of om ergens voor langere tijd te zijn. In 44% van het bebouwd gebied is nu minder dan 30% schaduw op wandel- en fietspaden en verblijfsplekken, zie afbeelding 9.

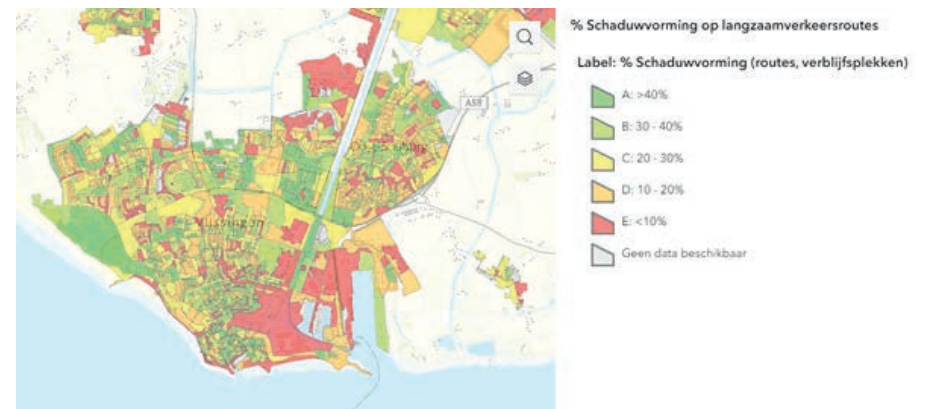


Afbeelding 7: Locaties waar 3 bomen nabij een gebouw ontbreken (geel is minste bomen). Bron: Gemeente Vlissingen, 2024.

Kanttekening: nieuwbouwlocaties zijn geel, omdat de pas aangeplante bomen moeilijk te detecteren zijn vanuit lucht.



Afbeelding 8: Percentage boomkroon per buurt. Bron: Gemeente Vlissingen, 2024.



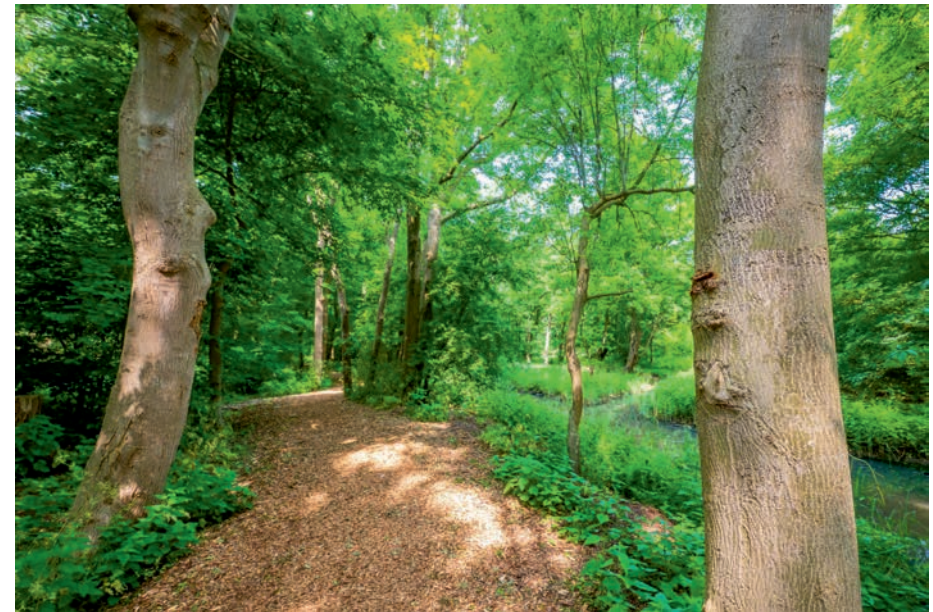
Afbeelding 9: Percentage schaduw op fiets- en wandelroutes. Bron: Klimaatatlas Zeeland, 2024.

Intern

- Inventariseren en opstellen van een maatregelenplan om het gemeentelijk vastgoed klimaatbestendig te maken en we starten met de uitvoering van dit plan.
- Toepassen van de 'Landelijke maatlat groene klimaatadaptieve bebouwde omgeving' voor nieuwbouw. Onderdeel hiervan is om een waterbergingsseis en eventueel groenpercentage vast te leggen in het omgevingsplan.
- Bepalen en toepassen van klimaatadaptatieve inrichtingseisen en -principes voor (herinrichting van) de openbare ruimte en deze vast te leggen in het Programma van Eisen Openbare Ruimte Vliissingen. Dit is een praktische en Vliissingse vertaling van de normen en richtlijnen uit de Landelijke maatlat voor nieuwbouw en realistische inrichtingseisen - en principes voor bestaande openbaar gebied.
- Inventariseren wat het werkelijke risico op water in gebouwen is n.a.v. van een eerste indicatie op basis van modelberekeningen.
- Maatregelenplan opstellen en uitvoeren om specifieke knelpunten door water op straat (>30 cm) of risico op water in gebouwen op te lossen als de oorzaak in de openbare ruimte ligt.
- Aanleggen van een gemeentelijk grondwatermeetnet om een gemeentebreed inzicht te hebben over verdroging en vernatting van de bodem.
- Opstellen van een waterbalans bij langdurige droogte om de afnemende beschikbaarheid van zoetgrondwater voor groen en bomen te bepalen als gevolg van zeespiegelstijging en dat maandenlang nauwelijks regen valt.
- Aanplanten van soorten groen die tegen hogere en lage grondwaterstanden kunnen.
- Opstellen van een lokaal hitteplan: samen met lokale organisaties het landelijk hitteplan specifiek maken voor gemeente Vliissingen.
- Onderzoeken hoe het mogelijk is om het bebouwd gebied hitte-

bestendig te maken. We onderzoeken: 1. in hoeverre het mogelijk is om overal 3 bomen rondom een pand te realiseren, 2. welke kroonbedekking per buurt haalbaar is en 3. in hoeverre het mogelijk is om op langzaamverkeerroutes en verblijfplaatsen 30 - 40% schaduw te realiseren.

- Opstellen van een beplantingsplan voor de openbare ruimte op basis van het voorgaande onderzoek en groenbeleid en deze uit te voeren. Daarnaast een plan maken en uitvoeren om inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties op specifieke locaties te stimuleren om op eigen terrein bomen te planten.
- Inventariseren van de verblijfsbaarheid van koele groene plekken. Slecht scorende locaties herinrichten.
- Borging van klimaatadaptatie in alle ruimtelijke projecten en processen.





Extern

- Informeren van woningeigenaren en huurders over mogelijkheden en ondersteuning bieden voor vergroening en waterbestendig maken van hun woning en tuin, waaronder inzichtelijk maken en actief communiceren van loketten, subsidiemogelijkheden en voordelen van vergroening tuin en daken, regenwateropvang, schaduw creëren en bomenplanten.
Ook informeren we over hoe je het waterbergend vermogen van tuinen kunt vergroten door een gezonde levendige bodem.
- Stimuleren met kleine acties zoals vouchers, ZK/NK-tegelwippen, tuincoaches of regentonactie.
- Informeren van ondernemers en maatschappelijke organisaties over mogelijkheden, ondersteuning en voordelen van een groene, waterbestendige en biodiverse inrichting van hun gebouwen en percelen.
- Faciliteren van bijeenkomsten en met kleine acties stimuleren van ondernemers en maatschappelijke organisaties.
- Inzetten op verhoging van de organisatiegraad op bedrijventerreinen, omdat dit essentieel is voor de gezamenlijke verduurzaming ervan.
- Monitoren en aanscherpen van de lopende prestatieafspraken met woningcorporaties op gebied van klimaatadaptatie.

Ambitie 2. Klimaatbestendig buitengebied

De invloed van de gemeente Vlissingen buiten de bebouwde kom is beperkt. Via heldere kaders in het Omgevingsplan draagt de gemeente bij aan een klimaatbestendig buitengebied. Daarnaast kan de gemeente zich inzetten voor een goede samenwerking met het Waterschap Scheldestromen en andere gebiedspartners om elkaars inspanningen op dit gebied te versterken.

- *In 2032 heeft de gemeente kaders voor een klimaatbestendig buitengebied opgenomen in het Omgevingsplan.*

Op dit moment zijn er geen of beperkte kaders opgenomen in het bestemmingsplan voor het buitengebied. Bij het uitwerken van het Omgevingsplan kunnen we een kader voor klimaatadaptatie opnemen.

Intern



- Kader opstellen voor klimaatbestendig buitengebied en vastleggen in het Omgevingsplan.

Extern



- Samenwerking met het Waterschap en andere gebiedspartners verbeteren.

Ambitie 3. Toekomstbestendige kustverdediging

In de Omgevingswet is vastgelegd dat de zeeweringen moeten voldoen aan de norm-overstromingskans. Dit is o.a. gebaseerd op de kans dat iemand in 2050 overlijdt door een overstroming. De norm is dat deze kans kleiner is dan 1:100.000 per jaar. Dit wordt het Lokaal Individueel Risico (LIR) genoemd. Hierbij is rekening gehouden met preventieve evacuatiemogelijkheden. Daarom is het belangrijk dat inwoners en ondernemers bekend zijn met evacuatieplannen.



- In 2030 heeft de gemeente actief bijgedragen aan de planvorming van de dijkversterking Buitenhaven tot Vlissingen-Oost (zie figuur 8).

Deze dijkversterking is één van de maatregelen uit het Hoogwaterbeschermingsprogramma van het Rijk waarmee de kans op overlijden per jaar door een overstroming ten oosten van het kanaal een factor 10 kleiner wordt. Het Waterschap Scheldestromen is verantwoordelijk voor de planvorming en uitvoering. Daarnaast volgen we als gemeente de nieuwe ontwikkelingen voor het toekomstbestendig maken van de kustverdediging nauwgezet.

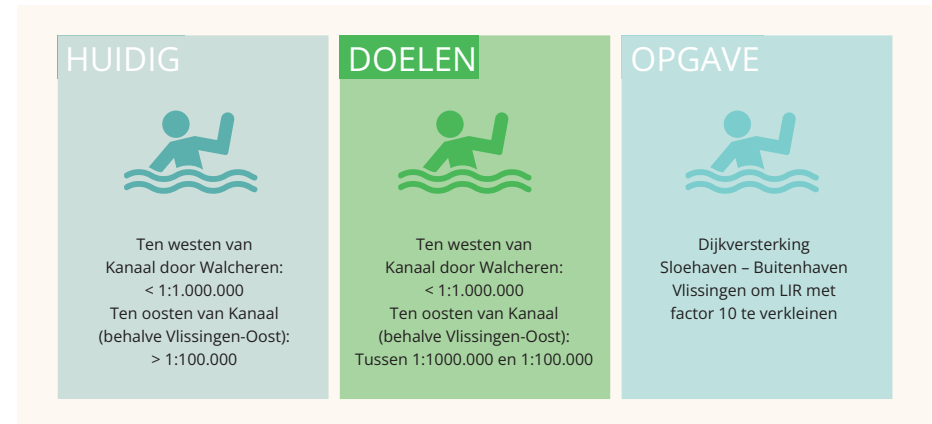
- In 2030 kunnen alle Vlissingers (met hulp) adequaat reageren op een (dreigende) overstroming (zie figuur 9).

Dit betekent dat iedereen weet wat hij of zij kan doen. Hiervoor is goede communicatie nodig die we in samenwerking met Waterschap, Provincie, veiligheidsregio en buurgemeenten kunnen opzetten. Dit is ook onderdeel van de Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KASZ) 2021-2026.

- Gevolgenbeperking en wederopbouw na een overstroming is integraal onderdeel van ontwerpproces bij nieuwbouw.

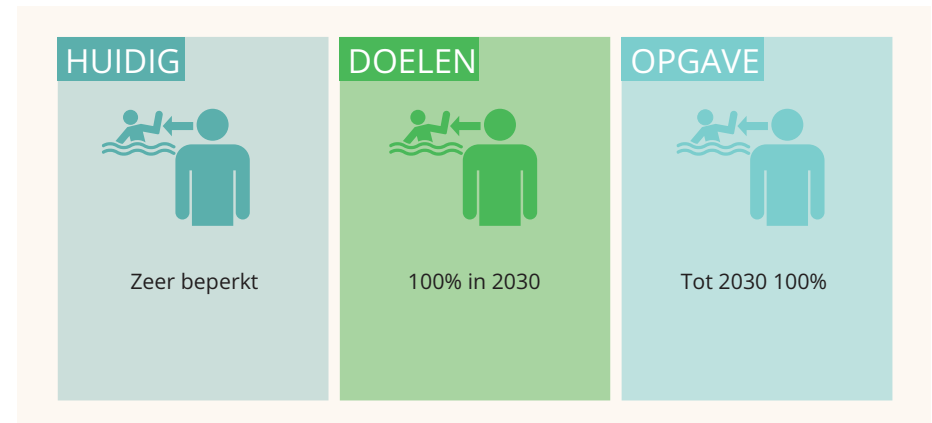
Dit passen we op dit moment toe langs de Boulevard via het Vlissings model voor overstromingsrobuust bouwen. We gaan ook een kader ontwikkelen voor de andere nieuw te bouwen gebieden die verder van de zee afliggen in onze gemeente. Dit is ook onderdeel van de KASZ.

Figuur 8 - **Lokaal individueel risico: kans op overlijden per jaar door overstroming**



Bron: STOWA, 2025.

Figuur 9 - **Percentage van inwoners en ondernemers dat (met hulp) adequaat kan reageren op een (dreigende) overstroming**



Bron: Gemeente Vlissingen, 2025.



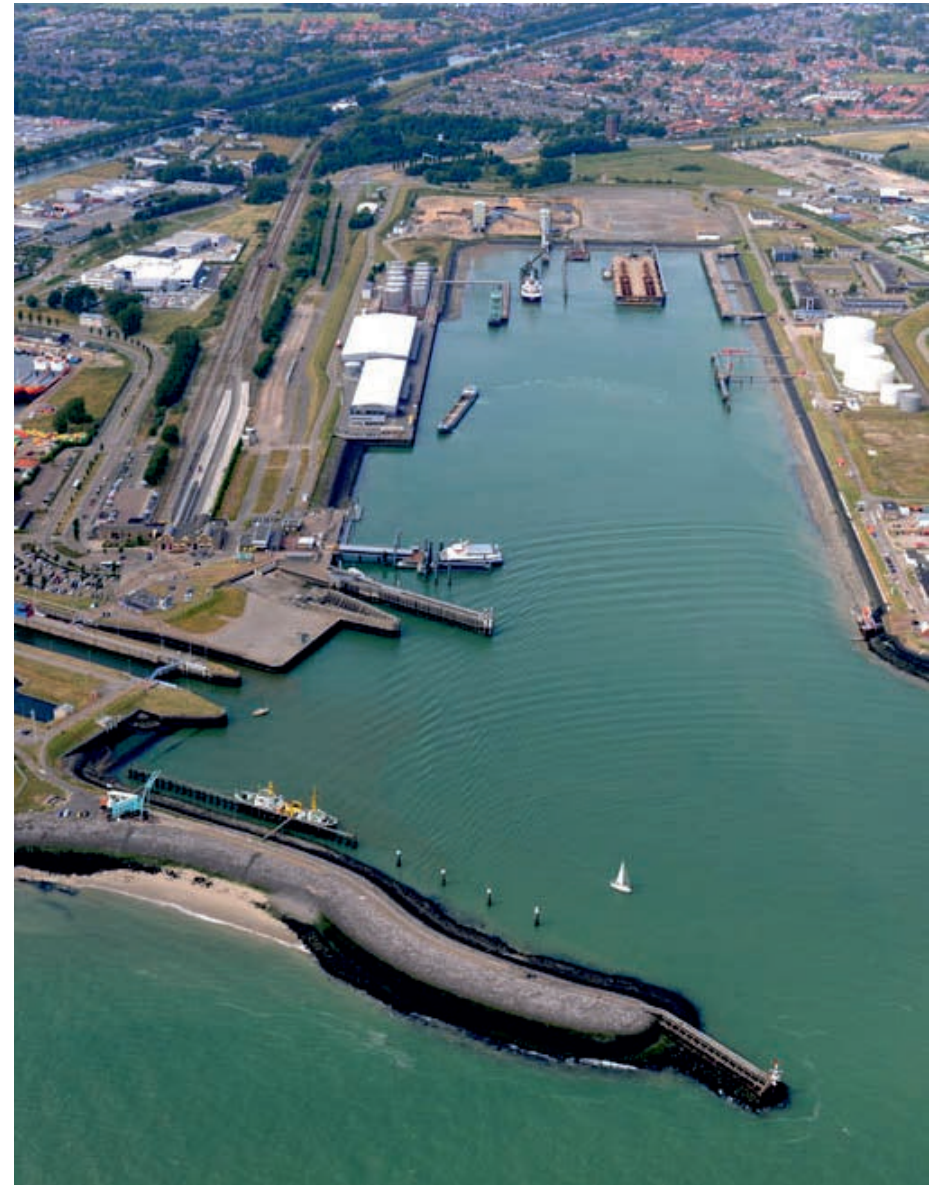
Intern

- Participeren in de uitvoering 'Dijkversterkingsproject Sloehaven - Buitenhaven Vlissingen' dat wordt getrokken door Waterschap Scheldestromen.
- Blijven toepassen van het Vlissings model overstromingsrobuust bouwen.
- Kader opstellen om gevolgenbeperking en wederopbouw integraal onderdeel van het ontwerpproces te maken voor alle nieuwbouw.
- Volgen van ontwikkelingen over zeespiegelstijging en onderzoeken van het Rijk en anderen om hierop mee te bewegen.



Extern

- Communicatie van evacuatieplannen bij dijk- of duindoorkraak i.s.m. Waterschap, Provincie, Veiligheidsregio en KASZ.





4. Thema: Circulaire economie



4. Thema: Circulaire economie

Dit hoofdstuk begint met een korte omschrijving van circulaire economie, de R-ladder met de circulaire strategieën en de ambities uit de Omgevingsvisie Vlissingen 2040. Vervolgens beschrijven we hoe deze ambities zijn vertaald naar doelen en opgaven. Dit doen we door het voorkomen van het gebruik van nieuwe grondstoffen en energie en door circulair, biobased en natuurinclusief en modulair bouwen.

Ruimte voor innovatie

"Als gemeente werken we samen met onze ondernemers en bedrijven aan een energieneutrale en circulaire economie. Bij die overstap komt heel wat kijken, zowel technisch, financieel als qua regelgeving. Met dit programma willen we onze bedrijven daarbij verder op weg helpen. Dit met als doel dat Vlissingen en onze dorpen Oost-Souburg en Ritthem ook in de toekomst aantrekkelijke locaties blijven om te ondernemen, te werken en te wonen.



Ook voor onze ondernemers en bedrijven zijn de uitdagingen richting toekomst groot en divers. We hebben onder meer te maken met netcongestie, waar we samen met de netbeheerders en onze bedrijven een duurzame, toekomstbestendige oplossing voor moeten vinden. We moeten overstappen op haalbare, schone en vernieuwbare energiebronnen. En waar mogelijk de energievraag clusteren (bijvoorbeeld energiehubs), energie besparen en efficiëntere productiemethoden stimuleren.

Toenemende schaarste aan grondstoffen maakt dat we moeten toegroeien naar een economie waar afval niet meer bestaat. Waar gebruikte grondstoffen en materialen steeds opnieuw kunnen worden hergebruikt, gerecycled kunnen worden of op een andere, hoogwaardige manier opnieuw kunnen worden toegepast. Dat vraagt om aangepaste productontwikkeling en andere bedrijfsprocessen. En aan bedrijven en ondernemers de flexibiliteit om hier rendabel op in te spelen.

Sleutelwoorden voor mij zijn daarbij 'kennis en innovatie'. En juist daarin is Vlissingen sterk, met onder meer onderwijsinstellingen als de HZ University of Applied Sciences en Scalda, het Delta Climate Control Centre, Impuls Zeeland en Dockwize op de Kenniswerf. Binnen dit programma Toekomstbestendige Leefomgeving zullen we dan ook vooral de samenwerking met kennisinstututen en andere partners moeten opzoeken, om samen met onze bedrijven en ondernemers de gestelde klimaatdoelen te halen."

Geoffrey Sips, Wethouder Economie



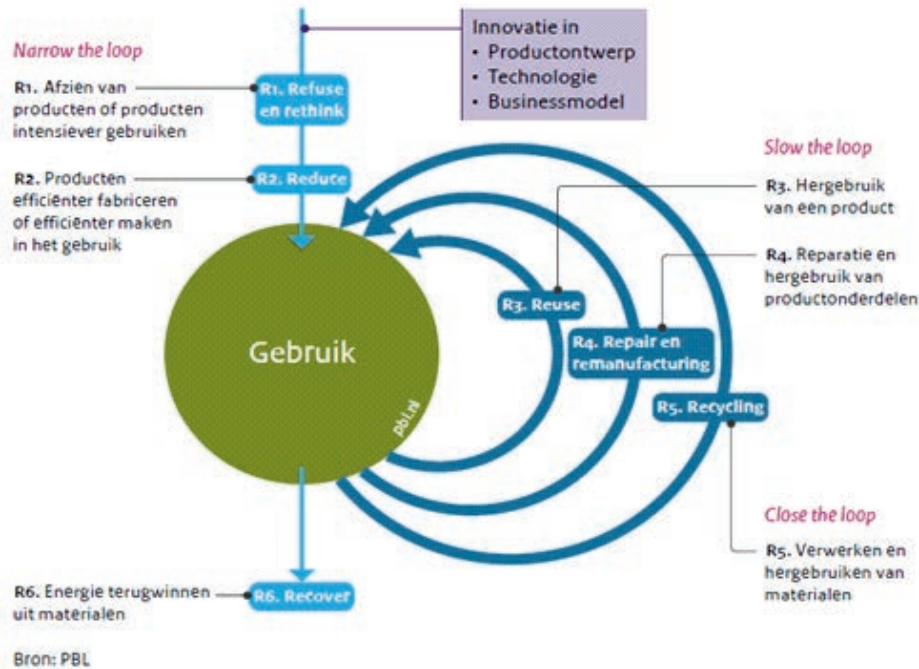
Wat is circulaire economie?

In een circulaire economie is er geen afval meer. In een circulaire economie gaan wij zuiniger om met de grondstoffen die beschikbaar zijn op de aarde, de producten die we daarvan maken en hoe en hoelang we ze gebruiken. De meeste producten worden in de huidige economie 'lineair' gemaakt. Het volgt de rechte lijn van grondstof naar het product dat je koopt, gebruikt en weer weggooit. Daarna wordt in het afvalproduct in het gunstigste geval (deels) gerecycled en anders verbrand.

In een circulaire economie wordt een product of de grondstoffen die erin zitten na gebruik weer opnieuw benut. Afval bestaat daardoor niet. De R-ladder maakt circulaire economie meer concreet en geeft handelingsmogelijkheden (zie afbeelding 10). De R-ladder geeft de mate van circulariteit aan. Hoe hoger op de ladder, hoe meer circulair en hoe lager de impact op de aarde. R1 is de bovenste trede en R6 de onderste trede omdat grondstoffen niet terugkomen in de kringloop. Daarnaast onderscheiden we twee kringlopen: de technische en de biologische kringloop. De materialen in de biologische kringloop zijn allemaal in de natuur afbreekbaar. De technische kringloop bevat materialen die langdurig zijn, zoals metalen, kunststoffen en gesteenten. Een circulaire economie heeft nog een ander groot voordeel, namelijk dat er veel minder energie nodig is. Hoe meer circulair onze economie is, hoe kleiner de opgave voor energieneutraal. In het Nationaal Programma Circulaire Economie 2023 – 2030 is het doel opgenomen dat in 2050 de Nederlandse economie volledig circulair moet zijn.



R-ladder met strategieën van circulariteit



Afbeelding 10: De R-ladder. Bron: Planbureau voor de Leefomgeving.

Ambities Omgevingsvisie

Vlissingen heeft een circulaire samenleving doordat:

1. ...inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven en gemeente het gebruik van nieuwe grondstoffen en energie voorkomen door bewuste aanschaf, efficiënt en gedeeld gebruik, circulair productontwerp, productie, businessmodellen, hergebruik, onderhoud, reparatie en recycling;
2. ...circulair, biobased, natuurinclusief en modulair bouwen de norm is: ontwerp, bouw, renovatie en sloop gebeuren vanuit de circulariteitsgedachte.

Kanttekening

De circulaire economie staat nog in de kinderschoenen in Nederland. Er zijn daardoor nog weinig cijfers bekend en dat maakt het lastig om realistische doelen te stellen en goede indicatoren te vinden. Voor een aantal doelen is eerst een inventarisatie nodig voordat we de huidige situatie in beeld hebben. De doelen komen wat betreft inhoud overeen met de doelen uit het regionale beleidsplan 'Circulaire economie Zeeuwse gemeenten'.

Ambitie 1a. Inwoners voorkomen het gebruik van nieuwe grondstoffen en energie

Inwoners kunnen de eerste trede R1 van de R-ladder toepassen door af te zien van producten of ze intensiever te gebruiken. Dit betekent dat we een bewuste afweging maken als we ze aanschaffen. We kunnen dingen ook lenen of huren als we ze niet vaak nodig hebben. De volgende twee treden R3 en R4 (voor niet-producenten) zorgen ervoor dat producten die we gebruiken zo lang mogelijk hun waarde behouden, doordat we ze hergebruiken en repareren. De laatste stap R5 is als producten echt niet meer te gebruiken of te repareren zijn, we ze netjes verwerken en de grondstoffen recycleren. In een volledig circulaire economie is er geen huishoudelijk of bedrijfsrestafval meer en worden alle grondstoffen hergebruikt. In een circulaire economie bestaat er in principe ook geen zwerfafval meer.

Tot 2030 willen we focussen op de volgende doelen:

- *Tot 2030 informeren en inspireren wij onze inwoners over het bewuste aanschaffen van o.a. voedsel en spullen, en de alternatieven (R1).*

Tot 2025 is dit vooral het terrein van duurzaamheidsenthousiastelingen. Het is een forse opgave om dit breed onder de bevolking gemeengoed te maken (zie figuur 10).

- *In 2030 is het voor minimaal 50% van de Vlissingse inwoners normaal om producten tweedehands te gebruiken en te laten repareren (R3 en R4) zie figuur 11.*

Volgens het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) doet in 2023 45% van Nederlanders weleens aan levensduurverlenging (R4) en 60% geeft weg voor tweedehandsgebruik (R3).

- *In 2030 is het percentage recyclebaar materiaal afkomstig van huishoudens minimaal 60% (R5).*

In 2024 is dit 48%. Dat betekent dat onze opgave tot 2030 minimaal 12% is. Het doel voor 2050 is nagenoeg 100% recyclebaar materiaal. Het huidige grondstoffenbeleid met de uitrol van omgekeerd inzamelen is hierop gericht (zie figuur 12).

- *In 2030 ligt, afhankelijk van het vastgestelde kwaliteitsniveau – basis+, basis* en basis gebieden - in de Nota Kapitaalgoederen Openbare Ruimte (NKOR), weinig of een beperkt aantal stuks zwerfafval per 100 m². We willen zwerfafval voorkomen, omdat het slecht is voor de natuur, een rommelig beeld geeft en we de grondstoffen nodig hebben voor nieuwe producten. In de oranje gebieden streven we naar weinig (grof) zwerfafval (grof: ≤ 1-3 stuks per 100m² Fijn: ≤ 1-3 stuks per 1m²) en in de blauw en grijze gebieden streven we naar beperkte mate (grof) zwerfafval (grof: ≤ 10 stuks per 100m² Fijn: ≤ 10 stuks per 1m²). In 2050 willen we geen zwerfafval meer in onze gemeente.*

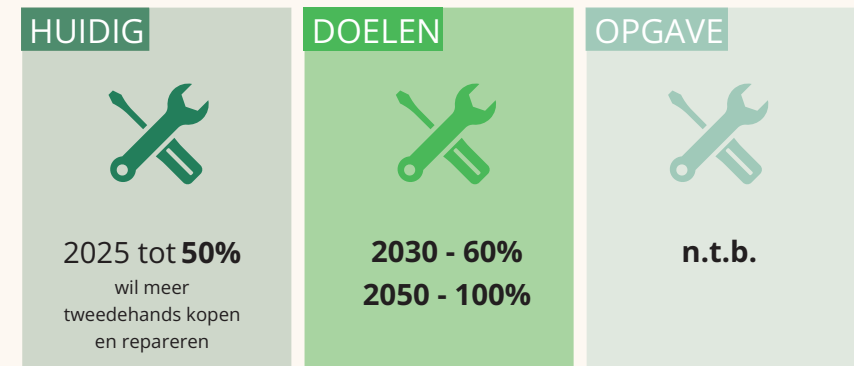
Om deze doelen te bereiken heeft de gemeente vooral een informerende en faciliterende rol.

Figuur 10 - **Aantal kg verspild voedsel per inwoner (R1)**



Bron: <https://samentegenvoedselverspilling.nl/en gemeente Vlissingen, 2025>.

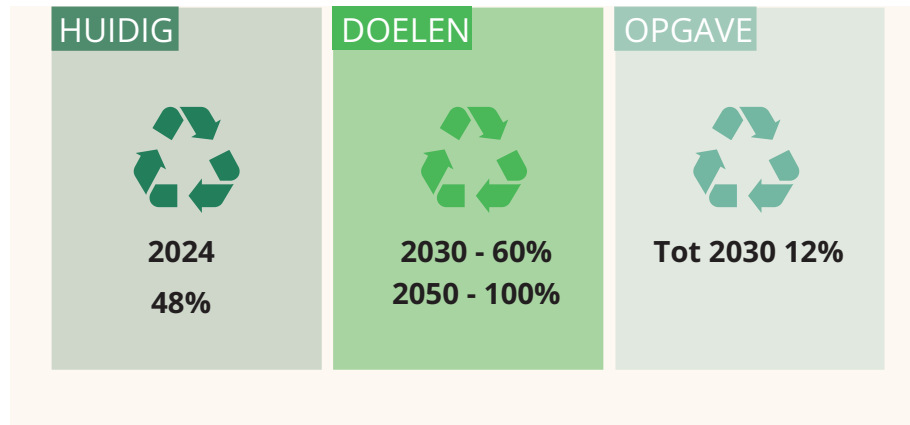
Figuur 11 - **Percentage inwoners dat hergebruikt en repareert (R3 en R4)**



Bron: *Inwonerspeiling gemeente Vlissingen, 2025.*



Figuur 12 - **Percentage recyclebaar materiaal afkomstig vanuit huishoudens (R5)**



Bron: Gemeente Vlissingen, 2025.

Intern

- Inzamelen van grondstoffen zoals plastic en gft aan huis en inwoners moeten restafval naar een ondergrondse container in de buurt brengen (omgekeerd inzamelen).
- Actualiseren van het Vlissingse grondstoffenbeleid en het gezamenlijke Zeeuwse duurzaamheidsbeleid hierin integreren.
- Continueren van de jaarlijkse campagne zwerfafval.
- Realiseren samen met gemeenten Veere en Middelburg van een regionaal circulair ambachtscentrum waarin grondstofscheiding, reparatie en hergebruik door inwoners op één locatie wordt gefaciliteerd.

Extern

- Informeren van inwoners via een Zeeuwse campagne over de voordelen en de mogelijkheden van slimmer en bewust consumeren en voedselverspilling te verminderen.
- Zichtbaar maken en uitbreiding stimuleren van het netwerk van deel-, reparatie- en hergebruik faciliteiten voor inwoners. Er zijn al meer mogelijkheden binnen de gemeente en in de regio dan vaak bekend is.

Ambitie 1b. Maatschappelijke organisaties en bedrijven voorkomen het gebruik van nieuwe grondstoffen en energie

Maatschappelijke organisaties en bedrijven zijn, zowel gebruiker als producent van producten en diensten. Als gebruiker is voor maatschappelijke organisaties en bedrijven hetzelfde van toepassing als bij inwoners, alleen op grotere schaal. Als dienstverlener en producent liggen er veel mogelijkheden om bij te dragen aan de transitie naar een circulaire economie door circulair productontwerp, productie en businessmodellen te ontwikkelen en toe te passen.

- *In 2030 is 50% van de Vlissingse maatschappelijke organisaties en bedrijven zich bewust van de kansen en mogelijkheden voor circulair productontwerp, productie, dienstverlening en businessmodellen (zie figuur 13). Los van de industrie is onze inschatting dat nog maar een beperkt aantal maatschappelijke organisaties en bedrijven zich bewust is van de noodzaak en de mogelijkheden voor circulaire producten en productie. Via de samenwerking van Zeeuwse gemeenten willen we hiermee aan de slag.*



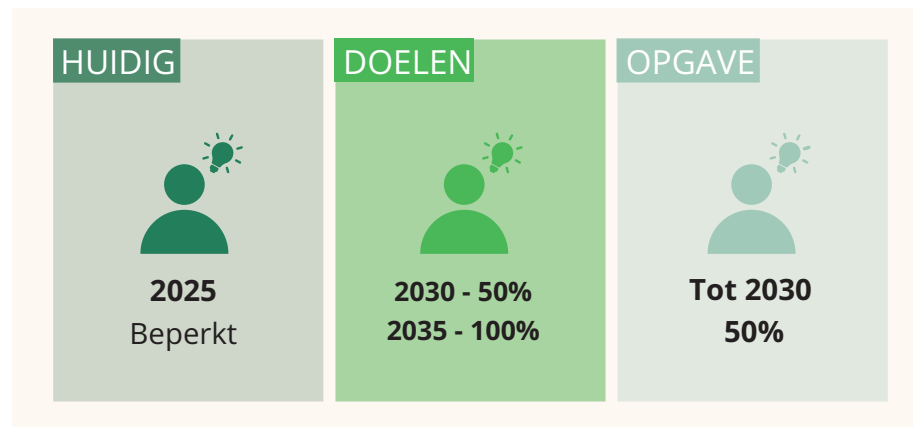


- In 2030 is 20% van de Vlissingse maatschappelijke organisaties en bedrijven bezig met nadenken en ontwikkelen van circulaire producten, diensten en businessmodellen (zie figuur 14).

Dit is een vervolgstap op het eerste doel. Ook hier willen we in Zeeuws verband mee aan de slag.

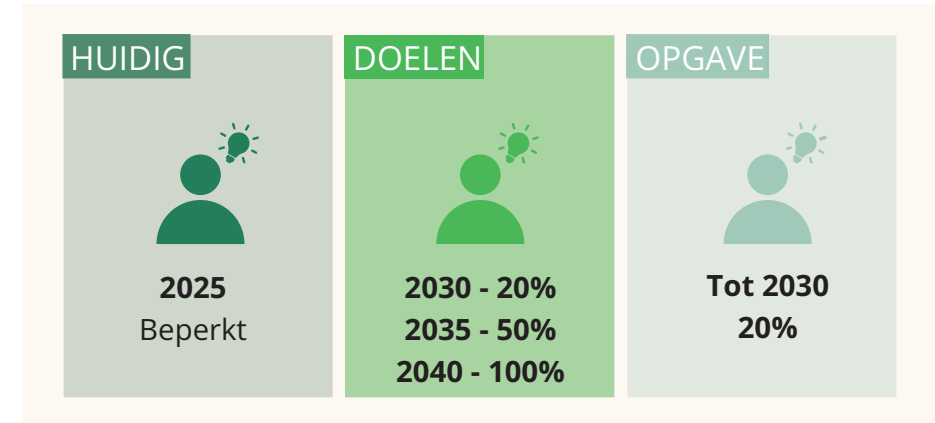
Om deze doelen te bereiken, hebben we als gemeente vooral een informerende en faciliterende rol. De gemeente heeft wel meer invloed op evenementen via vergunningen en subsidies. Om ervoor te zorgen dat op termijn de evenementen ook volledig circulair zijn, gaan we de 'duurzaamheidsladder evenementen' toepassen. Dit is uitgewerkt in het Evenementenbeleid.

Figuur 13 - **Percentage Vlissingse bedrijven dat zich bewust is van de kansen en mogelijkheden voor circulair productontwerp, productie en businessmodellen**



Bron: Peiling bedrijven gemeente Vlissingen, 2025.

Figuur 14 - **Percentage Vlissingse bedrijven dat bezig is met nadenken en ontwikkelen van circulaire producten en businessmodellen.**



Bron: Peiling bedrijven gemeente Vlissingen, 2025.

Extern

- Bedrijven en maatschappelijke organisaties informeren, trainen en ondersteunen in de transitie naar circulaire bedrijven en organisaties (dit doen we in Zeeuws verband)
- Ontwikkelen van circulaire campagnes en programma's voor maatschappelijke organisaties.
- Circulair ondernemen in duurzaamheidsloketten.
- Trainen van bedrijven op circulair inkopen en het maken van circulaire stappen in hun kern processen.
- Informeren van bedrijven over voorkomen en hoogwaardiger verwerken van afvalstromen.
- Ondersteunen van bedrijven met betrekking tot toekomstbestendigheid (bijvoorbeeld strengere regelgeving, leveringszekerheid van goederen/grondstoffen).





- Aanschaf en promoten van instrument o.a. milieubarometer die milieu impact en grondstofgebruik monitoren voor bedrijven.
- Inventariseren wat de voedselverspilling in de horeca is in gemeente Vlissingen

Ambitie 1c. Gemeentelijke organisatie voorkomt het gebruik van nieuwe grondstoffen en energie

Voor de gemeentelijke organisatie geldt voor een groot deel hetzelfde als voor maatschappelijke organisaties en bedrijven. Er is één belangrijk verschil. De gemeente maakt haar eigen keuzes. Bovendien is de gemeente als beheerder van de openbare ruimte en gemeentelijk vastgoed een grote opdrachtgever. Hiermee kan de gemeente het goede voorbeeld geven en grote impact hebben. Zeker als we optrekken met buurgemeenten en medeoverheden. Tot 2030 willen we focussen op de volgende doelen:

- *In 2030 past elke medewerker circulaire R-strategieën toe in het dagelijks werk.*
Los van afval scheiden, zijn de meeste medewerkers nog zoekende naar hoe ze circulair kunnen werken. Het is belangrijk dat we hen informeren, inspireren en motiveren om dit mogelijk te maken.
- *In 2030 passen alle interne opdrachtgevers, beleidsadviseurs, beheerders en projectleiders actief de R-ladder toe in hun overwegingen en ontwerpen en streven naar zo hoog mogelijke R-strategie.*
Hier is de meeste (milieu)winst te halen. Heroverwegen of afzien van bijvoorbeeld een extra gebouw, een brede weg of alle medewerkers een tweede telefoon. In het ontwerp zijn veel mogelijkheden om zowel efficiënt gebruik maken van materialen en energieverbruik minimaliseren als rekening te houden met hergebruik, onderhoud en recyclebaarheid. Dit is nodig om het consumptievolume van de gemeente te

verlagen. De inschatting is dat circulariteit nu nog nauwelijks onderdeel is van overwegingen of het ontwerp. Wel worden vanuit kostenoverweging zo nu en dan circulaire keuzes gemaakt.

- *In 2030 passen we de R-ladder actief toe bij alle inkoop voor de openbare ruimte, gemeentelijk vastgoed en kantoorgebruik en streven naar zo hoog mogelijke R-strategie.*
Als we een gebouw of infrastructuur echt nodig hebben en we hebben een circulair ontwerp gemaakt dan kunnen we met inkoop nog meer impact maken door de markt uit te dagen om met aanbiedingen te komen waarin hergebruik, reparatie, goed onderhoud en hoogwaardige recycling integraal zijn meegenomen. Hierin kunnen we de markt uitdagen en tegelijkertijd zijn we afhankelijk van wat de markt biedt. Dit sluit aan bij het beleid Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) van de gemeente.
- *In 2030 is de kantoorconsumptie per medewerker met 10% gereduceerd ten opzichte van 2024.*
Kantoorconsumptie gaat over kantoorartikelen, elektronica en voedsel.





Intern

- Training van alle medewerkers op het gebied van circulaire economie en energieneutraal zijn. Basistraining voor alle medewerkers, extra training voor gebouwbeheerders, projectleiders, beheerders openbare ruimte en inkoop.
- Inventariseren van de huidige situatie wat betreft grondstoffen- en energieverbruik, afvalproductie, consumptie kantoren en uitstoot van CO₂, fijnstof en stikstof door gemeente (voor energieneutraal en milieu). Dit geldt voor openbare ruimte, gemeentelijk vastgoed en gemeentelijke organisatie.
- Opstellen afwegings-, ontwerp-, en inkoopkader circulariteit, energieneutraal en emissievrij (luchtkwaliteit) voor gemeentelijk vastgoed, openbare ruimte en consumptie kantoren. Het afwegingskader gaat over hoe circulariteit zich verhoudt tot andere functionele eisen. Ontwerpkader gaat over hoe we circulair en energieneutraal ontwerpen en het inkoopkader is een verdieping van MVOI Plan Vlissingen (2024). Opgedane ervaring gebruiken we om de kaders bij te stellen.

Ambitie 2. Circulair, biobased en natuurinclusief en modulair bouwen is de norm

Circulair bouwen is ontwerpen, bouwen, renoveren en slopen vanuit de circulaire principes. Daarbij focussen we op bouwen met biobased materialen die zich in de biologische kringloop bevinden. Natuurinclusief bouwen betekent dat onze gebouwen en tuinen ook zijn ingericht als een goede leefplek voor flora en fauna en dat we daar in het ontwerp al rekening mee houden. Modulair bouwen is een bouwmethode om in de fabriek volledige modules van een gebouw te bouwen en deze op locatie samen te voegen tot één gebouw, waarbij circulaire principes worden toegepast en minder CO₂ wordt uitgestoten.

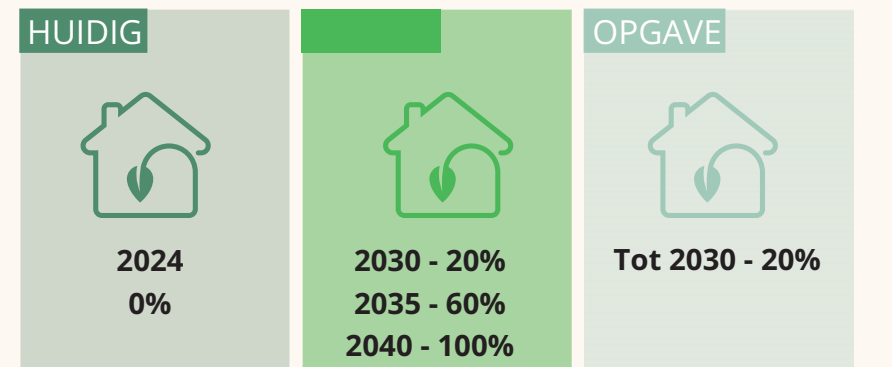
- In 2030 is minimaal 20% van de nieuwbouw en aanbouw in gemeente Vlissingen circulair en natuurinclusief en bij voorkeur biobased en modulair (zie figuur 15).

In 2025 wordt er nog nauwelijks circulair en natuurinclusief gebouwd in gemeente Vlissingen. Om voorlopig voldoende keuzeruimte te laten, is de formulering bij voorkeur biobased. Daarnaast is modulair bouwen één van de bouwmethodes en willen we andere bouwmethoden niet uitsluiten, zolang deze maar circulair en natuurinclusief zijn.

- In 2030 is minimaal 30% renovatie in gemeente Vlissingen circulair en waar mogelijk natuurinclusief en bij voorkeur biobased (zie figuur 16).

In 2025 wordt er nog nauwelijks circulair en natuurinclusief gerenoveerd in gemeente Vlissingen. Om voorlopig voldoende ruimte te laten, is de formulering bij voorkeur biobased.

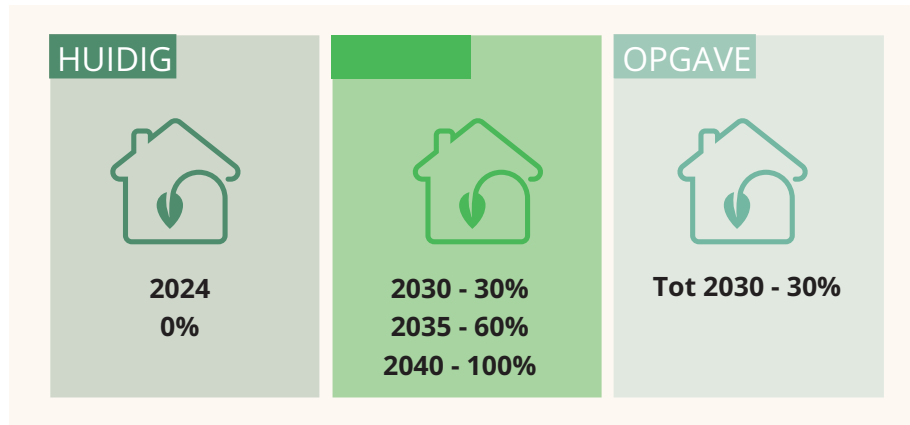
Figuur 15 - **Percentage nieuwbouw en aanbouw dat circulair en natuurinclusief en bij voorkeur biobased en modulair is.**



Bron: Gemeente Vlissingen 2025.



Figuur 16 - **Percentage renovatie dat circulair en natuurinclusief en bij voorkeur biobased en modulaair is.**



Bron: Gemeente Vlissingen 2025.

Intern

- Circulaire, biobased, modulaire en natuurinclusieve prestatie-eisen bij nieuwbouw, gebiedsontwikkelingen en gronduitgifte opstellen.
- Circulaire, biobased, modulaire en natuurinclusieve prestatie-eisen vastleggen in gebiedspaspoorten, anterieure overeenkomsten en in het Omgevingsplan en hierop toetsen en handhaven.
- Stimuleren van grijswater gebruik bij nieuwbouw om drinkwatergebruik te beperken.

Extern

- Monitoren en aanscherpen van de lopende prestatieafspraken met woningcorporaties op gebied van circulair en natuurinclusief bouwen.
- Opnemen van een servicepunt circulair bouwen binnen duurzaamheidsloketten (dit doen we in Zeeuws-verband).





5. Thema: Milieu





5. Thema: Milieu

Dit hoofdstuk begint met korte omschrijving van milieu en wat de ambities zijn in de Omgevingsvisie Vlissingen 2040. Vervolgens beschrijven we hoe deze ambities zijn vertaald naar doelen en opgaven. Dit doen we voor de milieuthema's: lucht, geluid, licht, geur, bodem en grondwater, oppervlaktewater en omgevingsveiligheid.

Duurzame havenstad

"Als gemeente werken we aan een toekomst voor Vlissingen en de dorpen, waarin mens, natuur, milieu en economie in balans zijn. Niet alles wat tegenstrijdig lijkt is dat ook. Uiteenlopende belangen zouden elkaar juist ook kunnen versterken. Op die manier kunnen we werken aan een schonere wereld voor volgende generaties. Dit programma biedt daarvoor belangrijke richtlijnen. Tegelijkertijd geeft het ook de uitdagingen, vraagstukken en knelpunten weer, waar we als samenleving gaandeweg de juiste antwoorden op moeten vinden.



We hechten bijvoorbeeld aan goede bereikbaarheid, toegankelijkheid en mobiliteit. Voor onze inwoners, ondernemers, werknemers, studenten, toeristen en bezoekers. Dat vraagt om goede wegen, over land en over water, goed openbaar vervoer en voldoende parkeergelegenheid. Aan de andere kant produceert al dat verkeer fijnstof en schadelijke uitlaatgassen, en meer parkeergelegenheid. Het is aan ons om hier een goede afweging in te maken tussen milieu en mobiliteit en de mobiliteit op zo'n manier in te richten dat dit zo min mogelijk effect heeft op ons milieu.

Of nog een voorbeeld: de nationale en internationale bedrijven in onze gemeente, op de bedrijventerreinen en in de havens, zorgen voor veel en hoogwaardige werkgelegenheid, onmisbaar voor de regio en onze (nationale) economie. Tegelijkertijd moeten we er als overheid op toezien dat deze

bedrijvigheid niet ten koste gaat van ons milieu; van water, lucht en bodem. We krijgen steeds meer kennis over schadelijke stoffen, milieueisen worden strenger en het vinden van de juiste balans is belangrijker dan ooit.

Met deze plannen voor een toekomstbestendige leefomgeving willen we als gemeente kaders bieden voor deze maatschappelijke vraagstukken. Kaders, waarbinnen Vlissingen zich kan blijven ontwikkelen als maritieme havenstad, op een duurzame manier. De innovatie bij bedrijven en de bereidheid om oplossingsgericht mee te denken, en de gedrevenheid die ik zie bij onze kennisinstituten en studenten om nieuwe ontdekkingen en ontwikkelingen toe te passen, geven mij het vertrouwen dat we als samenleving de juiste richting inslaan."

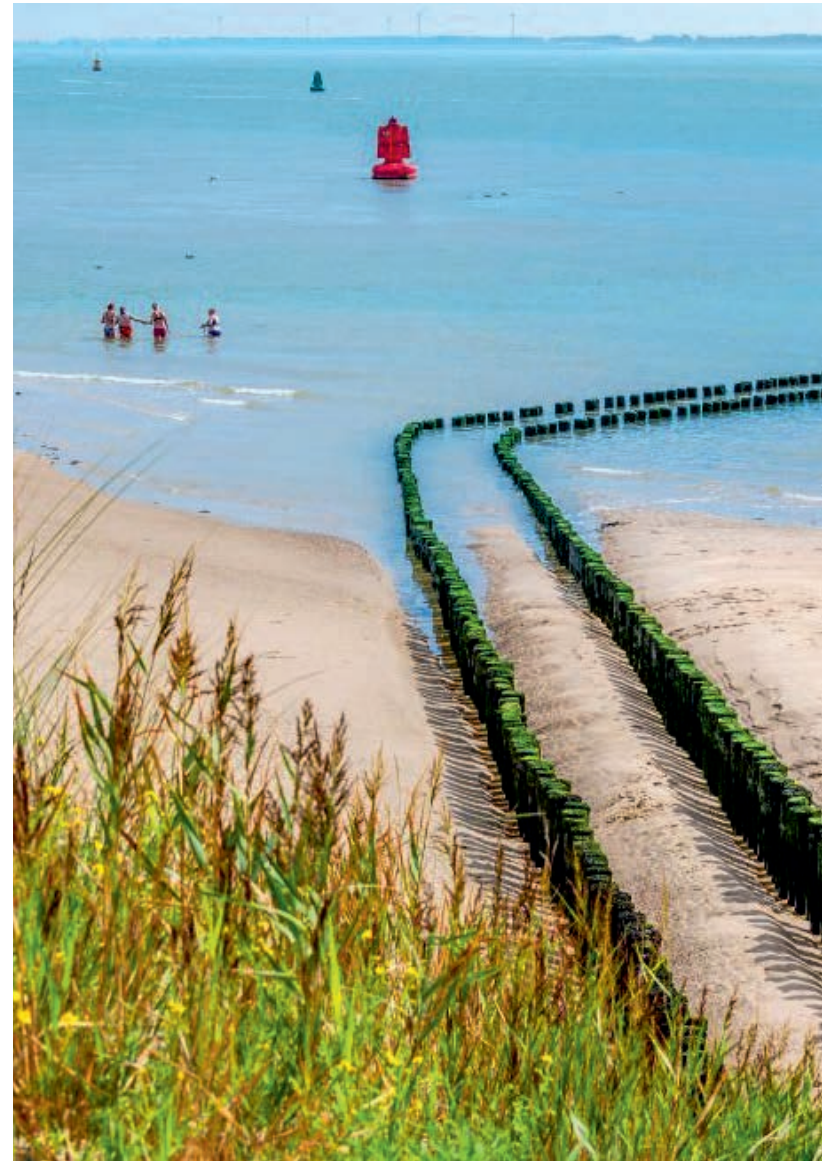
Wilfried Boonman

Wethouder verkeer en milieuhandhaving



Wat is milieu?

Het milieu gaat over de omgeving waarin wij wonen, werken en leven. Het gaat over de kwaliteit van lucht, bodem en water. Andere onderdelen zijn geluid, licht, geur en de risico's van transport of productieprocessen met gevaarlijke stoffen. Menselijk handelen in het verleden en nu heeft gezorgd voor vervuiling van de lucht, bodem en water of zorgt voor overlast door geluid, licht of geur. Risico's van transport of productieprocessen met gevaarlijke stoffen maken onze leefomgeving minder veilig. Milieu gaat over het verbeteren én het realiseren van een gezonde en schone leefomgeving en het verminderen van overlast en risico's op incidenten. Milieu is volgens de Omgevingswet een gemeentelijke taak die afgelopen jaren beperkt is opgepakt. Het gevolg is dat we de huidige situatie van de meeste milieuthema's niet in beeld hebben en dat het beleid niet meer aansluit bij alle maatschappelijke ontwikkelingen en wettelijke veranderingen.





Ambities Omgevingsvisie

Vlissingen heeft een gezond, schoon en veilig leefklimaat. Concreet betekent dit voor:

1. **Lucht:** we streven naar het behalen van WHO-advieswaarden door bronnen binnen gemeente Vlissingen aan te pakken om permanente verbetering en gezondheidswinst te realiseren.
2. **Geluid:** we streven naar gezondheidswinst en het behalen van de WHO-advieswaarden in woonwijken en we willen overal in Vlissingen aan de Walcherse geluidsnormen voldoen.
3. **Licht:** we streven naar winst voor gezondheid en biodiversiteit door het terugdringen van lichtvervuiling.
4. **Geur:** we streven naar gezondheidswinst door het terugdringen van geuroverlast.
5. **Bodem en grondwater:** goede kwaliteit betekent voor ons geschikt voor het beoogde gebruik en met een gezond evenwicht voor alle organismen.
6. **Oppervlaktewater:** in bebouwd gebied moet de waterkwaliteit passen bij de functie van het gebied er omheen.
7. **Omgevingsveiligheid:** de risico's van omgevingsveiligheid zijn volledig in beeld, beheersbaar en waar mogelijk verkleind en we laten geen nieuwe risicobronnen toe, tenzij uit onderzoek blijkt dat er geen belemmeringen zijn en geen ongewenste ruimtelijke effecten ontstaan (uitgezonderd Vlissingen-Oost).

Ambitie 1: Lucht

Lucht: we streven naar het behalen van WHO-advieswaarden door bronnen binnen gemeente Vlissingen aan te pakken om permanente verbetering en gezondheidswinst te realiseren.

Het doel is schone lucht. Hoe schoner de lucht, hoe gezonder het is om deze in te ademen. Om schone en gezonde lucht meetbaar te maken, gebruiken we voor luchtkwaliteit vier indicatoren. De eerste is het gezondheidseffect van luchtvervuiling voor de inwoners die hieraan bloot worden gesteld. De andere drie indicatoren geven een verschillende verzameling van stoffen aan die de lucht vervuilen. De concentratie van stikstofdioxiden (NO_2) is de eerste. De andere twee geven de concentratie fijnstof aan van verschillende formaat deeltjes die in de lucht zitten, aangeduid met fijnstof PM_{10} en $\text{PM}_{2.5}$. Hoe lager de concentratie, hoe schoner en gezonder de lucht is. Als definitie van schone lucht gebruiken we de WHO-advieswaarden. Dit zijn de doelen voor NO_2 , fijnstof PM_{10} en $\text{PM}_{2.5}$.

De doelen voor schone lucht zijn:

- 98% van de inwoners van Vlissingen heeft een langere levensduur van gemiddeld 2,5 – 3 maanden t.o.v. 2016 doordat de lucht schoner is geworden (zie figuur 17).
- De concentratie stikstofdioxiden (NO_2) is gemiddeld per jaar $10 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (zie afbeelding 11).
In 2022 was het jaargemiddelde over de hele gemeente gemiddeld $14 \mu\text{g}/\text{m}^3$ met spreiding van $10 - 12 \mu\text{g}/\text{m}^3$ in Westduin tot $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$ langs N661, Sloeweg, Paul Krugerstraat, Burgemeester van Woelderenaan.
- De concentratie fijnstof PM_{10} is gemiddeld per jaar $15 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (zie afbeelding 12).
In 2022 was het jaargemiddelde in alle wijken van Vlissingen en Oost-Souburg $15,2 - 15,4 \mu\text{g}/\text{m}^3$ behalve langs de hoofdwegen met verkeerslichten. Daar was de concentratie $16 - 17,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$. In Ritthem voldoet het jaargemiddelde al aan de WHO-advieswaarden (2021).



- De concentratie fijnstof $PM_{2.5}$ is gemiddeld per jaar $5 \mu\text{g}/\text{m}^3$ (zie afbeelding 13).

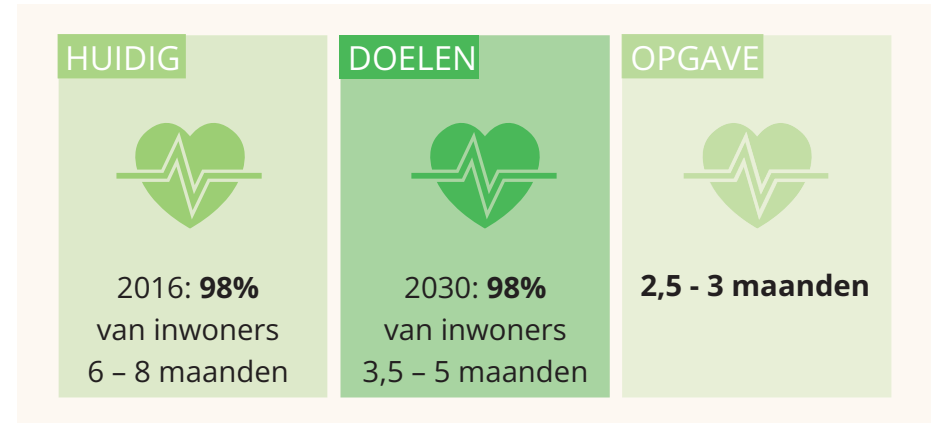
In 2022 was het jaargemiddelde in het bebouwd gebied rond de $7,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$ en langs de Paul Krugerstraat $8 \mu\text{g}/\text{m}^3$. De verwachting is dat er lokaal door particuliere houtstook en barbeques hogere concentraties zijn.

Emissiebronnen

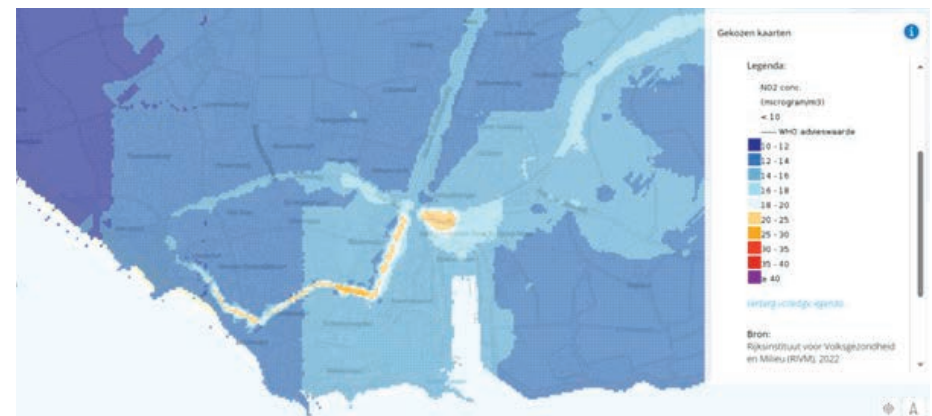
Een belangrijke kanttekening is dat de invloed van de gemeente beperkt is omdat een aanzienlijk deel van de emissies of uit het buitenland of ergens anders uit Nederland vandaan komt. De bijdrage van emissies uit het buitenland aan de concentraties in gemeente Vlissingen is 30 – 50%. Daarnaast zijn de scheepvaart langs Vlissingen en de industrie grote bronnen in Nederland. Hier heeft de gemeente echter beperkt invloed op. Gelukkig zijn er ook lokale bronnen waar we wel invloed op hebben: verkeer, bouw, mobiele werktuigen, binnenvaart en recreatie, particuliere houtstook en landbouw. Deze bronnen veroorzaken 30 – 40% van de Nederlandse emissies.

Onderzoek is nodig om te bepalen wat de gemeente precies kan doen, in hoeverre dit bijdraagt aan de gestelde doelen en wanneer het realistisch is om deze doelen te behalen.

Figuur 17 - **Gezondheidseffect: gemiddelde levensduurverkorting in maanden als gevolg van luchtvervuiling**

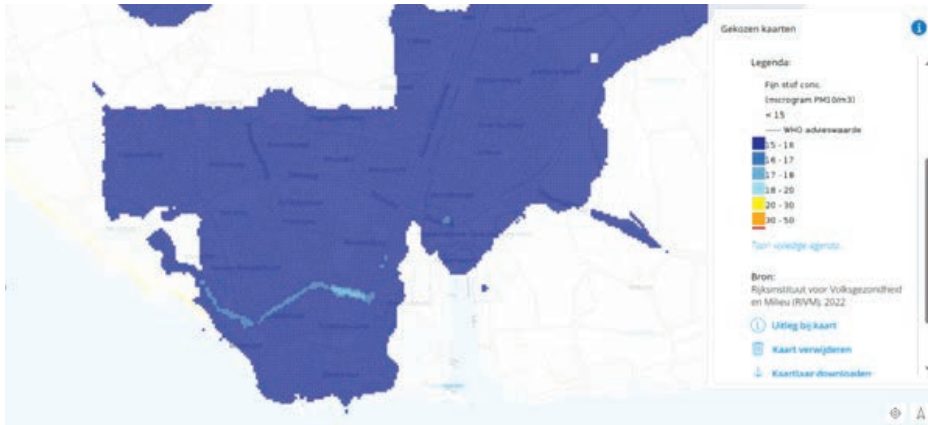


Bron: <https://www.rivm.nl/lucht/effeten-luchtkwaliteit-op-gezondheid/gezondheidswinst-gemeente-provincie, RIVM, 2022>.

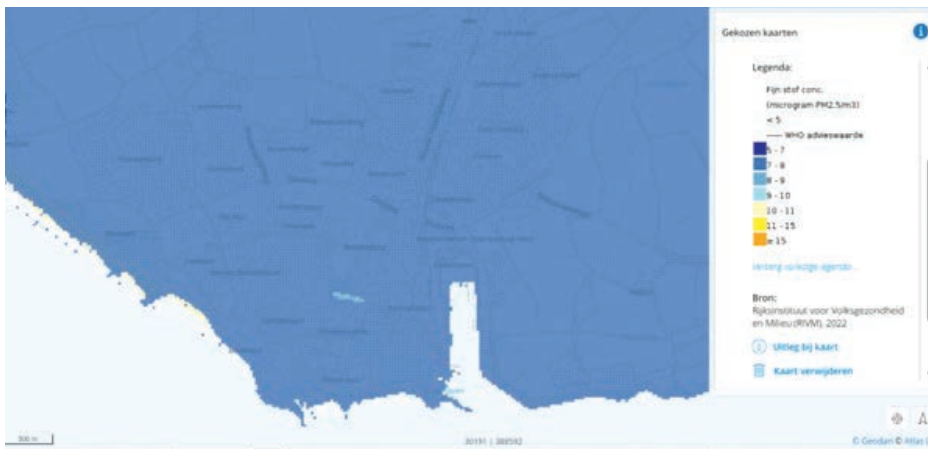


Afbeelding 11: Jaargemiddelde concentratie stikstofdioxiden (NO_2) in 2022.

Bron: www.atlasleefomgeving.nl, RIVM, 2024.



Afbeelding 12: Jaargemiddelde concentratie fijnstof PM_{10} , in 2022.
Bron: www.atlasleefomgeving.nl, RIVM, 2024.



Afbeelding 13: Jaargemiddelde concentratie fijnstof $PM_{2.5}$,
bron: www.atlasleefomgeving.nl, RIVM, 2024.

Intern



- Onderzoeken wat er nodig is om WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit te halen. Dit is ook nodig om toekomstige belemeringen voor (ruimtelijke) ontwikkelingen te identificeren. Op basis van de onderzoeksresultaten stellen we een maatregelenplan op en voeren we dit uit.
- Inkopen met het oog op het verminderen van de uitstoot van mobiele werktuigen.
- Aansluiten bij landelijk onderzoek naar mogelijkheden van snelheidslimiet en emissiebeperking op de Westerschelde voor (zee)scheepvaart en daarvoor lobbyen bij Provincie en het Rijk.
- Opnemen van regels in het Omgevingsplan om emissies van particuliere houtstook (binnen en buiten) te beperken.
- Inzetten op beperken van de grootste emissiebronnen voor luchtvervuiling.

Extern



- Informeren van inwoners over de effecten van (onjuiste) toepassing van houtstook en het stookalert.

Ambitie 2: Geluid

Geluid: we streven naar gezondheidswinst en het behalen van de WHO-advieswaarden in woonwijken en we willen overal in Vlissingen aan de Walcherse geluidsnormen voldoen.

Als inwoners en werknemers langdurig worden blootgesteld aan te hard geluid dan heeft dit een negatieve impact op hun gezondheid. In gemeente Vlissingen zorgen wegverkeer, treinen en structurele bedrijvigheid voor geluidsoverlast in woonwijken, op bedrijventerreinen en in het landelijk gebied. Het geluidsniveau van wegverkeer, spoor en structurele bedrijvigheid zijn daarom de indicatoren om structurele geluidsoverlast concreet te maken.

Daarbij maken we onderscheid tussen per etmaal en 's nachts, omdat geluidsoverlast 's nachts een negatief effect heeft op de slaap.

De WHO heeft voor een gezonde leefomgeving advieswaarden voor wegverkeer en spoor gegeven. In gemeente Vlissingen liggen ca. 100 woningen enkele decibellen boven de WHO-advieswaarden. Prorail is als beheerder verantwoordelijk voor maatregelen. Daarom stellen we als gemeente geen doel. Voor het geluidsniveau van milieubelastende activiteiten op bedrijventerreinen, in woonwijken en in het landelijk gebied worden in 2025 in Walchers verband geluidsnormen opgesteld.

Het doel voor geluid voor 2030 is:

- *Het gemiddeld geluidsniveau door wegverkeer is op zo veel mogelijk locaties, conform WHO-advieswaarden, per etmaal ≤ 53 dB en 's nacht <45 dB (streefwaarden) en is per etmaal maximaal 70 dB (nationale grenswaarde voor gemeentelijke wegen), zie afbeelding 13 en 14.*

In 2021 voldeden volgens het RIVM de woningen langs alle hoofdwegen niet aan deze streefwaarden (zie afbeeldingen 14 en 15). Deze woningen liggen in zones waar het geluidsniveau 5 – 10 dB hoger is. Een aantal maatregelen uit het Programma Mobiliteit, zoals het verlagen van de snelheid, een groene golf in te stellen en een aantal wegen af te sluiten voor doorgaand verkeer zijn essentieel om dit doel te halen.

Intern

- Uitvoeren van metingen van basisgeluidsemissies in de gemeente.
- Haalbaarheid onderzoeken en wat hier voor nodig is
- (Gebiedsgericht) beleid opstellen voor geluid in Walchers verband.



Afbeelding 14: Geluidsniveau door wegverkeer gemiddeld per dag (wit en geel voldoet aan de WHO-advieswaarden). Bron: www.atlasleefomgeving.nl, RIVM, 2024.



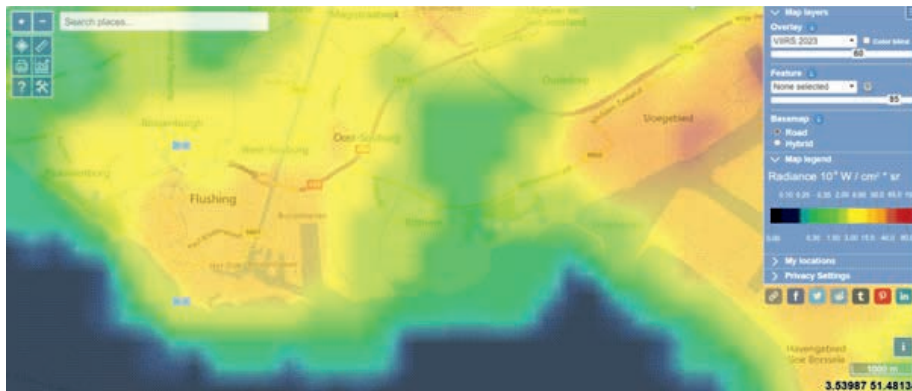
Afbeelding 15: Geluidsniveau door wegverkeer 's nachts (wit en geel voldoet aan de WHO-advieswaarden, let op andere legenda). Bron: www.atlasleefomgeving.nl, RIVM, 2024.

Ambitie 3: Lichtvervuiling

Licht: we streven naar winst voor gezondheid en biodiversiteit door het terugdringen van lichtvervuiling.

Een indicator voor lichtvervuiling is de lichtintensiteit die met behulp van satellieten wordt gemeten. Lichtintensiteit heeft een ingewikkelde eenheid: $10^{-9} \text{ W/cm}^2 \text{ sr}$ (10^{-9} Watt per vierkante centimeter steradiaal) en dit betekent hoeveel licht er vanuit een punt naar het heelal wordt uitgestraald.

Afbeelding 16 geeft de jaargemiddelde lichtintensiteit 's nachts in 2023 weer. Bijvoorbeeld de lichtintensiteit in $10^{-9} \text{ W/cm}^2 \text{ sr}$ is in de Binnenstad 29, Paauburg 10, boven Ritthem 2 en de donkere punten in Vlissingen-Oost zijn 60.



Afbeelding 16: Jaargemiddelde lichtintensiteit in gemeente Vlissingen in 2023.

Bron: www.lightpollutionmap.info.

Er zijn geen concrete normen vanuit het Rijk of de Provincie. Wat betreft gezondheid van mens, dier en plant is de regel: hoe donkerder hoe beter. Aan de andere kant hebben we ook niet voor niets straatverlichting of verlichting in gebouwen of op werkplaatsen vanwege veiligheid of productiviteit.

Om een concreet en haalbaar doel te kunnen bepalen is eerst onderzoek nodig naar de lichtbronnen en hun bijdrage aan lichtvervuiling in de gemeente Vlissingen.

Intern



- Onderzoeken wat de bijdrage van bronnen van lichtvervuiling zijn en wat het effect van mogelijke maatregelen is.
- Formuleren van een doel voor lichtvervuiling op basis van voorgaand onderzoek en deze opnemen in de volgende versie van dit programma.
- Opstellen van een maatregelenplan om lichtvervuiling te verminderen en deze uitvoeren.
- Continueren van de uitvoering van het plan om uiterlijk 2028 de gloeilampen van de openbare verlichting volledig te vervangen door ledlampen. Vervolgens beperken we de lichtintensiteit (bijv. na 23.00) en lichtbundel van de openbare verlichting.



Ambitie 4: Geurhinder

Geur: we streven naar gezondheidswinst door het terugdringen van geuroverlast.

Wat we ruiken zijn in feite kleine vaste deeltjes in de lucht. Veel geuren die de meeste mensen als hinderlijke ervaren, komen vaak uit dezelfde bronnen als die van luchtkwaliteit. In deze planperiode (tot 2030) onderzoeken we of apart uitvoeringsgericht beleid voor geur wenselijk is.

Intern

- Onderzoeken wat de mate van geurhinder is in de gemeente Vlissingen en wat het effect van mogelijke maatregelen is.
- Formuleren van een doel voor geurhinder op basis van voorgaand onderzoek en deze opnemen in een volgende versie van dit programma.
- Opstellen van een maatregelenplan om geurhinder te verminderen en deze uitvoeren.

Ambitie 5: Bodem- en grondwaterkwaliteit

Bodem- en grondwaterkwaliteit: goede kwaliteit betekent voor ons geschikt voor het beoogde gebruik en met een gezond evenwicht voor alle organismen.

Een indicator voor de chemische bodem- en grondwaterkwaliteit is de bodemfunctieklassering (landbouw/natuur, wonen en industrie). De bodemfunctieklassering moet geschikt zijn voor het beoogde gebruik. Hetzelfde geldt voor de hoeveelheid PFAS in de bodem. Het uitvoeringsgericht beleid hiervoor is verwoord in de Nota bodembeheer Vlissingen 2023. Deze nota wordt onderdeel van het Programma Toekomstbestendige Leefomgeving. In Zeeuws verband wordt in 2025 de Bodemkwaliteitskaart PFAS (onderdeel van de nota) geactualiseerd.

Ambitie 6: Oppervlaktewaterkwaliteit

Oppervlaktewater: in bebouwd gebied moet de waterkwaliteit passen bij de functie van het gebied er omheen.

Door het bebouwd gebied van gemeente Vlissingen ligt één KRW (Kaderrichtlijn Water)-waterlichaam dat aan bepaalde normen moet voldoen. Dat is het Kanaal door Walcheren. Voor al het andere oppervlaktewater in de woonwijken en bedrijventerreinen is geen waterkwaliteitsdoel. Bij rioolvervangings koppelt de gemeente zoveel mogelijk verhard oppervlakte af van vuilwaterriolering. Hiermee beperken of voorkomen we riooloverstorten. Dit komt de waterkwaliteit ten goede.

Verder is er bij, zowel gemeente als het Waterschap (wettelijke waterkwaliteitsbeheerder) geen inzicht in de (ecologische) waterkwaliteit. Daarom stellen we in de eerste versie van het programma geen concrete doelen op. Eerst is het nodig om onderzoek te doen naar de huidige situatie.





Ambitie 7: Omgevingsveiligheid

Omgevingsveiligheid: de risico's van omgevingsveiligheid zijn volledig in beeld, beheersbaar en waar mogelijk verkleind en we laten geen nieuwe risicobronnen toe, tenzij uit onderzoek blijkt dat er geen belemmeringen zijn en geen ongewenste ruimtelijke effecten ontstaan (uitgezonderd Vlissingen-Oost).

Omgevingsveiligheid (voor 2024 externe veiligheid genoemd) gaat over het beschermen van personen tegen gevaren van een brand, explosie of gifwolk door een calamiteit met gevaarlijke stoffen. Dit heeft betrekking op alles wat te maken heeft met de veiligheid rondom productie, opslag en vervoer van gevaarlijke stoffen.

De gemeente kan voor de activiteiten waarvoor zij bevoegd gezag is binnen de kaders van de Omgevingswet en het omgevingsveiligheidsbeleid eigen afwegingen maken over de kwaliteit en bescherming van de fysieke leefomgeving. Het Rijk stelt hieraan voor een deel harde voorwaarden of grenzen en laat voor een deel afwegingsruimte over voor de gemeente.

Het meest recente beleid voor omgevingsveiligheid in gemeente Vlissingen is de 'Beleidsvisie Externe veiligheid' uit 2005 en de toelichting daarop uit 2010. Dit verouderde beleid is hoognodig toe aan actualisatie. Mede ook omdat door de energietransitie nieuwe vormen van brandstof met risico's zoals ammoniak, LNG, waterstof en batterijen in opkomst zijn.

Voordat we indicatoren kiezen en doelen kunnen stellen, is eerst inzicht in de huidige en toekomstige situatie nodig. Dit goed doen kost tijd en personele capaciteit en daarom zal het uitvoeringsgericht beleid voor omgevingsveiligheid nog geen onderdeel van de eerste versie van het programma zijn. Belangrijk is dat omgevingsveiligheid integraal onderdeel dient te zijn van ruimtelijke plannen.

Belangrijke speerpunten voor de beleidsactualisatie zijn samenwerking met partners, risicobronnen in beeld brengen en houden en focus op zelfredzaamheid, beheersbaarheid en acceptatie van het restrisico.

Intern



- Onderzoeken wat de risico's van gevaarlijke stoffen zijn in de huidige situatie en in de toekomst. Denk aan ontwikkelingen als productie, transport en gebruik van waterstof en toepassing van buurtbatterijen.
- Formuleren van een doel voor omgevingsveiligheid op basis van voorgaand onderzoek en deze opnemen in een volgende versie van dit programma.
- Actualisatie van beleid en mogelijk formuleren van regels voor in het Omgevingsplan.





Deel C: Hoe bereiken we onze doelen?

6. Interne strategie

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe we de transitie naar een toekomstbestendige leefomgeving als gemeentelijke organisatie aanpakken. We starten met zes principes die houvast geven tijdens de transitie. Vervolgens introduceren we twee proceslijnen in de organisatie. We eindigen met prioritering.

Principes van onze transitiestrategie

Vanuit de Omgevingsvisie Vlissingen 2040, de cirkels van invloed en het feit dat diverse thema's nog in de beginfasen van het veranderingsproces zitten, hebben we als gemeente een aantal belangrijke principes opgesteld die voor alle thema's van toepassing zijn. Deze principes geven houvast tijdens de transitie. Hieronder volgen de principes die van toepassing zijn als we aan de slag zijn met onze wettelijke taken en rollen in de binnenste cirkel van invloed. In het volgende hoofdstuk werken we de principes voor in de buitenste cirkel van invloed uit.

1. Dit programma is van ons allemaal

Werken aan een energieneutraal, klimaatbestendig, circulair, schoon en veilig (voor betreffend gevaarlijke stoffen) gemeente Vlissingen is niet alleen iets voor de medewerkers uit het cluster duurzaamheid, maar van ons allemaal, van de gehele gemeentelijke organisatie. We werken hier samen aan, want we leveren allemaal in ons dagelijks werk een kleine of grote bijdrage hieraan.

2. Realistisch

We hebben waarschijnlijk meer tijd dan tot 2040 nodig om de ambities uit de Omgevingsvisie Vlissingen 2040 te realiseren. We focussen ons eerst op het voldoen aan de wettelijke eisen en het op de orde brengen van de basis. Dit laatste betekent dat we helder inzicht hebben in de huidige lokale situatie op alle thema's en wat er nodig is om onze ambities te realiseren

(zorgen dat alles minimaal in begin fase 3 zit). Ook zorgen we dat alle benodigde concrete kaders er zo snel mogelijk komen.

3. Behouden, voorkomen en herstellen

Behouden: beschermen wat bijdraagt aan een toekomstbestendige leefomgeving.

Voorkomen: alleen nieuwe activiteiten ontwikkelen en keuzes maken die aansluiten bij een toekomstbestendige leefomgeving om nieuwe (toekomstige) knelpunten te voorkomen.

Herstellen: knelpunten oplossen waar mogelijk via werk-met-werk voor een toekomstbestendige leefomgeving.

4. Wettelijke instrumenten optimaal benutten

Als lokale overheid benutten we de wettelijke instrumenten die we hebben optimaal om de transitie te realiseren. Optimaal betekent dat we heldere kaders of regels opstellen die inwoners, ondernemers en organisaties de gewenste richting in sturen met voldoende ruimte om hier naar eigen inzicht invulling aan te geven. We handhaven op onze eigen regels. Ook benutten we onze handhavingstaak uit het Klimaatakkoord om de energietransitie te realiseren.

5. Meervoudig ruimtegebruik

De transitie vraagt fysieke ruimte om bijvoorbeeld energie op te wekken en op te slaan of te vergroenen. Ook andere opgaven vragen ruimte en ruimte is schaars. Daarom zoeken we altijd naar mogelijkheden om meerdere functies op één locatie toe te passen.

6. Wij zijn zelf de verandering die we willen zien

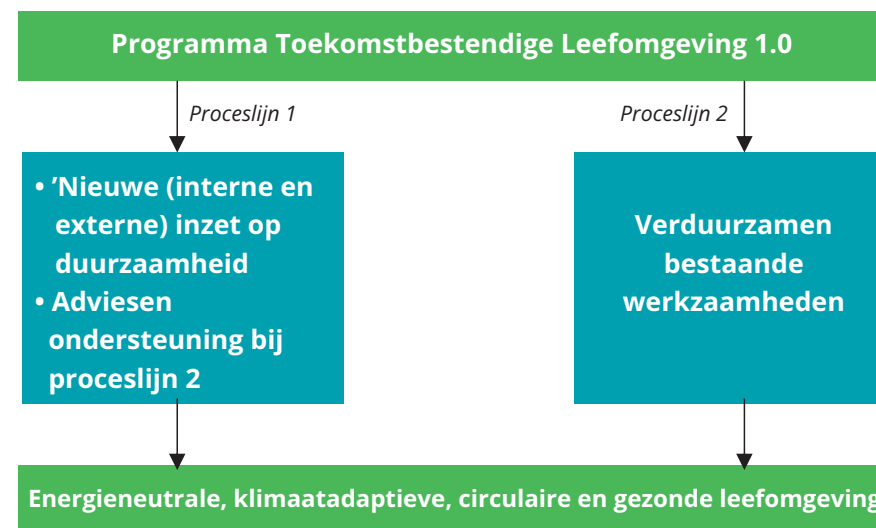
Ons gemeentelijk handelen moet een voorbeeld zijn voor anderen: we zijn zelf de verandering die we willen zien. Hiermee laten we zien dat wij als lokale overheid en partner een duurzame toekomstbestendige leefomgeving belangrijk vinden. Onze wettelijke taken en rollen vervullen wij op een zo duurzaam mogelijke manier. Hierdoor dragen wij bij aan onze ambities en moedigen we anderen aan om ons voorbeeld te volgen.

Twée proceslijnen

Binnen onze wettelijke taken en rollen die relevant zijn voor de vier thema's van dit programma onderscheiden wij twee categorieën.

1. De eerste bevat de 'nieuwe' taken van de gemeente die voortkomen uit o.a. het Klimaatakkoord en Deltaprogramma. Voorbeelden hiervan zijn de warmtetransitie, uitvoeren landelijke regelingen zoals NIP, netcongestie, klimaatadaptatie, RES, KASZ, Circulaire Economie Zeeland en participatie en communicatie over deze thema's.
2. De tweede categorie bevat de andere taken en rollen van de gemeente die de gemeente al decennia heeft. Voorbeelden hiervan zijn: beheer openbare ruimte, gemeentelijk vastgoedeigenaar, ruimtelijke ordening, milieu en huishoudelijk afvalinzameling.

De aanpak en wie deze taken uitvoert binnen de gemeentelijke organisatie is verschillend. We onderscheiden daarom twee verschillende proceslijnen. In beide proceslijnen werken we actief aan een toekomstbestendige leefomgeving, want 'dit programma is van ons allemaal' en 'we zijn zelf de verandering die we willen zien'.



Proceslijn 1

Deze proceslijn gaat over het uitvoeren van de 'nieuwe' taken die gemeente de afgelopen jaren erbij heeft gekregen. Ook forse uitbreiding van het bestaande werkzaamheden vallen hieronder, zoals het verduurzamen van gemeentelijk vastgoed. Om deze taken uit te voeren zijn of worden nieuwe functies gecreëerd in o.a. het cluster duurzaamheid. Een groot deel van de extra financiering hiervoor komt bij het Rijk vandaan. De 'nieuwe' medewerkers gaan veel van de interne activiteiten en bijna alle externe activiteiten uit deel 2 uitvoeren. In deze proceslijn doorlopen we veranderingsfase 1 tot en met 5 voor een deel van de 'nieuwe' taken. Het tweede deel verhuist in fase 3 'voorbereiding' naar proceslijn 2, omdat de uitvoering (van bijvoorbeeld knelpunten in openbare ruimte) via werk-met-werk efficiënter is. Daarnaast geeft het cluster duurzaamheid advies en ondersteuning aan proceslijn 2.

Proceslijn 2

In proceslijn 2 blijven we werkzaamheden doen die we als gemeente al jarenlang doen. Alleen vanaf nu op een andere manier of vanuit een ander perspectief, zodat alles wat we doen bijdraagt aan een energieneutraal, klimaatbestendig, circulair en gezond en veilig gemeente Vliissingen. Dit is geen extra beleidsactiviteit, maar moet integraal onderdeel worden van onze gemeentelijke activiteiten, zodat wij zelf de verandering zijn die we willen zien (principe 6). Dit betekent ook dat we stoppen met werkwijzen die hier geen bijdragen aan leveren, want we willen nieuwe knelpunten voorkomen (principe 3). Bij sommige onderwerpen zijn we deze beweging al gestart, zoals het vergroenen van straten bij de Toekomstbestendige Openbare Ruimte-projecten (TOR) of het circulair inkopen van meubilair.

Met dit programma beogen we een vertaling van de ambities uit de Omgevingsvisie (op deze vier thema's) naar heldere en makkelijk toepasbare kaders voor alle bestaande werkzaamheden die daar raakvlakken mee hebben. Interne kaders moeten helpen om onderbouwde keuzes te maken in noodzakelijkheid, ontwerp en inkoop voor o.a. het gemeentelijk vastgoed en de openbare ruimte. Externe kaders (voor in het Omgevingsplan) scheppen duidelijkheid naar inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties over hoe de gemeente de ambities uit de Omgevingsvisie wil realiseren bij bijvoorbeeld nieuwbouw. In deze proceslijn doorlopen het cluster duurzaamheid en betrokken medewerkers, de veranderingsfase 1 tot en met begin 3 waarin de kaders af zijn. Het toepassen van de kaders in de voorbereiding en de uitvoering ligt dan bij de medewerkers. Hierin heeft cluster duurzaamheid waar nodig een adviserende rol.

Prioritering

Het tweede principe van dit programma is: 'realistisch'. Daarom is prioritering erg belangrijk. De prioritering van de 'nieuwe' taken in proceslijn 1 is afhankelijk van het vervullen van de openstaande functies. Het inzichtelijk hebben in 2030 van de huidige situatie van alle thema's en wat er nodig is om de doelen te realiseren, heeft hogere prioriteit dan ver(der) zijn in de uitvoering (fase 4). Daarnaast ligt bij de uitvoering van het thema 'energie-neutraal' de focus op besparing van het gebruik van warmte en elektriciteit en omgaan met netcongestie tot 2030.

Heldere interne en externe kaders geven duidelijkheid voor alle betrokkenen en besparen daardoor tijd, moeite en geld. Daarnaast levert het toepassen van de kaders een grote bijdrage aan het behalen van de einddoelen. Daarom geven we hieraan hoge prioriteit. De benodigde kaders gaat het cluster duurzaamheid één voor één met de betrokken medewerkers opstellen.



7. Participatie- en communicatiestrategie

Dit hoofdstuk gaat over de communicatie en participatie van het Programma Toekomstbestendige Leefomgeving en hoe die bijdragen aan het behalen van de programmadoelen.

Programma Toekomstbestendige Leefomgeving - Doen we samen!

Dit programma gaat in op de gemeentelijke ambitie voor 2040 en legt een focus op de operationele doelen tot 2030 op het gebied van energie, klimaat, circulariteit en milieu. Dit geeft ons richting en houvast in waar we naartoe willen werken en wat we in 2030 bereikt willen hebben. Hoe we dat gaan doen, is nog lang niet altijd helemaal duidelijk. Het einddoel is bekend; de weg ernaartoe leggen we samen af.

Op de uitvoering van dit veelomvattende programma hebben we als gemeente grote invloed, maar we kunnen het zeker niet alleen: er zijn veel verschillende partijen betrokken die we ook hard nodig hebben. Duidelijk is dus: we moeten en willen met de samenleving in gesprek.

Binnen dit proces willen we daarom als gemeente:

- onze doelgroepen informeren en we willen geïnformeerd worden;
- we willen advies geven en advies vragen;
- we willen samen tot een gedragen aanpak komen.

We beseffen heel goed dat we de kennis en ervaring van onze inwoners nodig hebben om aan dit programma te werken. Hun rol en bijdrage is bepalend voor het resultaat. Verder maken we gebruik van de kennis en ervaring van andere gemeenten en kennispartners.

Verder bouwen op transitiestrategie

Met deze communicatie- en participatiestrategie bouwen we verder op de transitiestrategie (uit hoofdstuk 1) en daarom hebben we hieruit de 3 externe principes als vertrekpunt genomen:

1. Wij zijn zelf de verandering die we willen zien

Ons gemeentelijk handelen moet een voorbeeld zijn voor anderen: we zijn zelf de verandering die we willen zien. Hiermee laten we zien dat wij als lokale overheid en partner een duurzame, toekomstbestendige leefomgeving belangrijk vinden. Onze wettelijke taken en rollen vervullen wij op een zo duurzaam mogelijke manier. Hierdoor dragen wij bij aan onze ambities en moedigen we anderen aan om ons voorbeeld te volgen.

2. We doen het samen

Als gemeente hebben we een grote rol: we maken het beleid, we voeren dit deels uit en we brengen partijen samen om de programma-opgave samen te realiseren. De gemeente is onderdeel van de Vlissingse samenleving en we werken samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties aan de uitvoering van dit programma. Samen werken en samen optrekken is essentieel om een energieneutrale, klimaatbestendige, circulaire en schone Vlissingse leefomgeving te realiseren.

3. We faciliteren gewenst gedrag en we ontmoedigen ongewenst gedrag

Waar we invloed hebben, zetten we ons in om gewenst gedrag in de samenleving te faciliteren en ongewenst gedrag te ontmoedigen. Een voorbeeld is het omgekeerd inzamelen van huishoudelijk afval. We maken afval scheiden zo gemakkelijk mogelijk. Tegelijkertijd moeten inwoners iets meer moeite doen om hun restafval weg te brengen.

Participatie

In ons Participatiebeleid 2023 definiëren we participatie als: Het in een vroegtijdig stadium betrekken van belanghebbenden bij het proces van voorbereiding, uitvoering en evaluatie van planvorming en beleid.

Zoals ook al te lezen staat in de inleiding van dit programma, in deze duurzaamheidsopgave is participatie van groot belang. De transitie waar we nu voorstaan, zal veel vragen van onze inwoners en ondernemers. Om die veranderingen te bereiken, vormen participatie en communicatie met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en interne organisatie een essentieel onderdeel van dit programma.

De complexiteit én grote diversiteit van de opgave en de vele onzekerheden maken het belang van samenwerking, draagvlak en kennisdeling alleen maar groter: samen weten we veel meer.

Participatie: overkoepelend en per programma-onderdeel

Bij de participatie van dit Programma Toekomstbestendige Leefomgeving 1.0 maken we een onderscheid in 2 soorten participatie:

1. Programmabreed (overkoepelend)

In de overkoepelende participatie is het vooral belangrijk om inzicht te krijgen in onze doelgroepen: inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. We willen graag weten hoe zij denken over de thema's uit dit programma. Waar hebben zij behoefte aan of hulp bij nodig? Daarvoor voeren we regulier een participatie-onderzoek uit.

Op de inhoud van dit programma en het bepalen van onze lange termijn ambitie en tussentijdse doelen participeren we niet; dit zijn de ambities van het Rijk, door vertaald naar de gemeente.

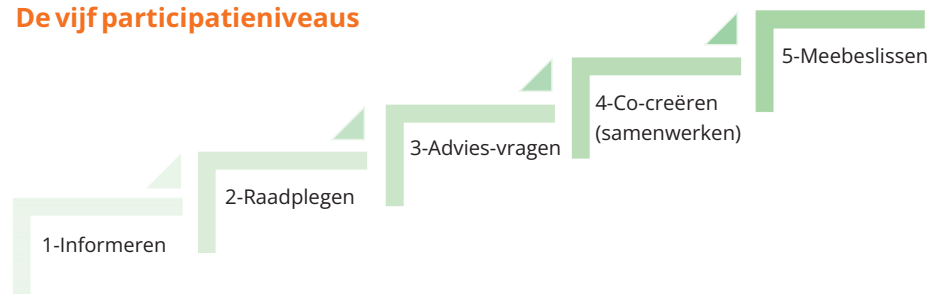
Voor de uitvoering van het programma hebben we iedereen nodig. Participatie is vereist om onze doelen en ambitie te realiseren. We doen dat hoofdzakelijk per programma-onderdeel.

2. Per programma-onderdeel (project of activiteit)

Het programma is veelzijdig en bestaat uit veel onderdelen. Die programma-onderdelen bevinden zich in verschillende fases en er zit ook verschil in de participatieniveaus. Voor elk onderdeel van het programma bekijken we telkens opnieuw welk participatieniveau van toepassing is. Hiervoor maken we gebruik van de participatieladder. Het niveau van participatie binnen de verschillende projecten uit het programma kan uiteenlopend zijn. Voor elk programma-onderdeel maken we dus steeds een aanpak op maat.

Daar waar nodig voeren we hele gerichte participatie uit; gericht op inwoners, organisaties en bedrijven die direct impact ondervinden van plannen en projecten. In algemene zin zetten we participatie tools in zoals digitale instrumenten waarmee op een laagdrempelige manier inwoners en andere belanghebbenden bij onderwerpen betrokken kunnen worden (bijvoorbeeld door het uitzetten van korte enquêtes, het interactief betrekken van deelnemers aan participatiebijeenkomsten of tijdens een bezoek aan wijken/(dorps)kernen).

De vijf participatieniveaus



Kernboodschap in onze overkoepelende communicatie en participatie

Deze 3 externe principes en ons standpunt over de rol van participatie in dit programma leiden tot deze overkoepelende naam en kernboodschap:

Vlissingen doet Duurzaam!

Samen werken aan onze toekomst

Van de boulevards van Vlissingen tot de dorpskern van Oost-Souburg en het open landschap rond Ritthem – overal in onze gemeente werken we aan een duurzame en toekomstbestendige leefomgeving. Waar het fijn wonen, werken en ondernemen is – nu en in de toekomst.

Klimaatverandering, energietransitie, circulaire economie en een gezonde en veilige omgeving (i.v.m. gevaarlijke stoffen) brengen uitdagingen met zich mee, maar ook kansen. Als gemeente geven we het goede voorbeeld, ondersteunen we initiatieven en maken we duurzaam gedrag gemakkelijker.

Dit doen we niet alleen, maar samen met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Of het nu gaat om energiebesparing, hergebruik van materialen of het vergroenen van onze straten, bedrijventerreinen en kust – samen maken we onze gemeente Vlissingen groener, sterker en klaar voor de toekomst!

Paraplu

Dit is het vertrekpunt voor de communicatie en participatie vanuit het programma. Het is een overkoepelende paraplu boven de individuele communicatie en participatie die nodig zal zijn voor de losse programma-onderdelen. Met deze kernboodschap is altijd duidelijk wat het grotere doel is van een programma-onderdeel en waaraan het bijdraagt.

Logo

We maken deze kernboodschap zichtbaar met een visueel sterk logo. Dit logo komt terug op alle interne en externe communicatie-uitingen en bij alle participatieactiviteiten die we inzetten voor het programma als geheel maar ook bij communicatie over programma-onderdelen. Dit zorgt voor herkenbaarheid en herhaling van onze kernboodschap.

Strategie

Met deze communicatie- en participatiestrategie willen we inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties faciliteren, inspireren en activeren om bij te dragen aan een toekomstbestendige leefomgeving.

Wat willen we concreet bereiken en hoe doen we dat?

- **We willen inzicht krijgen** en houden in wat er speelt in onze samenleving, bij inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties als het gaat om de thema's energie, klimaat, circulariteit en milieu. Hoe kijken zij naar deze onderwerpen? Voelen zij hier urgentie bij of speelt dit geen rol? We willen weten: waar hebben zij behoefte aan en hulp bij nodig. We willen niet bouwen op aannames maar op gefundeerd onderzoek dat we regulier uitvoeren.
- We voerden in 2025 een 0-meting uit onder inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties om te onderzoeken hoe zij aankijken tegen duurzaamheid. Deze resultaten verwerken we in onze aanpak. We onderzoeken ook hoe we kinderen en jongeren hierbij kunnen betrekken. We herhalen deze meting om de 2 jaar en zetten hiervoor ons participatieplatform Doe Mee in. Hiermee herijken we onze programma-aanpak.

- **We maken 'duurzaam doen' concreet** door op allerlei manieren te laten zien wat je zelf kan doen om energie te besparen, je tuin te vergroenen of circulair te zijn. We doen dat zeer beeldend, we maken het concreet door het geven van inspirerende voorbeelden en handelingsperspectieven en we brengen het dichtbij huis. We willen graag dat inwoners en ondernemers zien hoe gemakkelijk je zelf met duurzaamheid aan de slag kan gaan. We brengen de mogelijkheden die er zijn voor hen, goed in kaart: zoals subsidiemogelijkheden of interessante acties (denk aan Tegelwippen).
- Hiervoor starten we de campagne: Vlissingen doet Duurzaam! Voor alle (interne en externe) communicatie over duurzaamheid en de verschillende onderdelen uit dit programma gebruiken we dit motto (en logo) en de kernboodschap. Dit zorgt voor herkenbaarheid en herhaling van onze kernboodschap. Verder moet het zorgen voor energie en activatie bij de verschillende doelgroepen. We doen dat herkenbaar, beeldend en in heldere taal. Deze campagne moet onze inwoners en ondernemers faciliteren, inspireren en activeren.
- **We maken onze voorbeeldfunctie zichtbaar** door op verschillende manieren te laten zien wat wij zelf doen aan duurzaamheid. Hoe zijn wij zelf bezig met energie besparen in onze bedrijfsvoering? Hoe werken we in onze wijken aan klimaatadaptatie? Op welke manier zijn wij circulair bezig met ons afval, ons grondstoffenbeleid? Dat brengen wij op een attractieve manier in beeld zodat het inspireert en activeert.
- We brengen jaarlijks in beeld wat wij als gemeente doen op de thema's energie, klimaat, circulariteit en milieu. Hiervoor brengen we bijvoorbeeld jaarlijks een duurzaamheidskrant uit (onder de naam: Vlissingen doet Duurzaam!) waarin we met verhalen (storytelling) en cijfers (infographic) beeldend maken hoe we als gemeente werk maken van duurzaamheid.

- **We brengen partijen samen waar dat kan** om mensen met elkaar in gesprek te laten gaan over de thema's uit dit programma. We faciliteren dit gesprek maximaal door hieraan een ondersteunend platform te bieden. We vragen actief naar welke behoeften er zijn om elkaar te vinden onder het motto: Vlissingen doet Duurzaam! Wij Vlissingers zijn echte doeners en we gaan hiermee samen aan de slag!
- We brengen mensen met elkaar in gesprek, we onderzoeken hierin hun behoeften, over de onderwerpen binnen dit programma. Hiervoor gebruiken we ons online platform Doe Mee maar we organiseren ook fysieke bijeenkomsten. Ook tijdens de jaarlijkse duurzaamheidsmarkt zorgen we dat er ruimte is voor interactie. We proberen kinderen en jongeren te betrekken bij het programma via het onderwijs, NME (Terra Maris) en door aan te sluiten bij jongereninitiatieven. We zoeken hierin de verbinding met andere partners in onze gemeente zoals binnen het onderwijs.

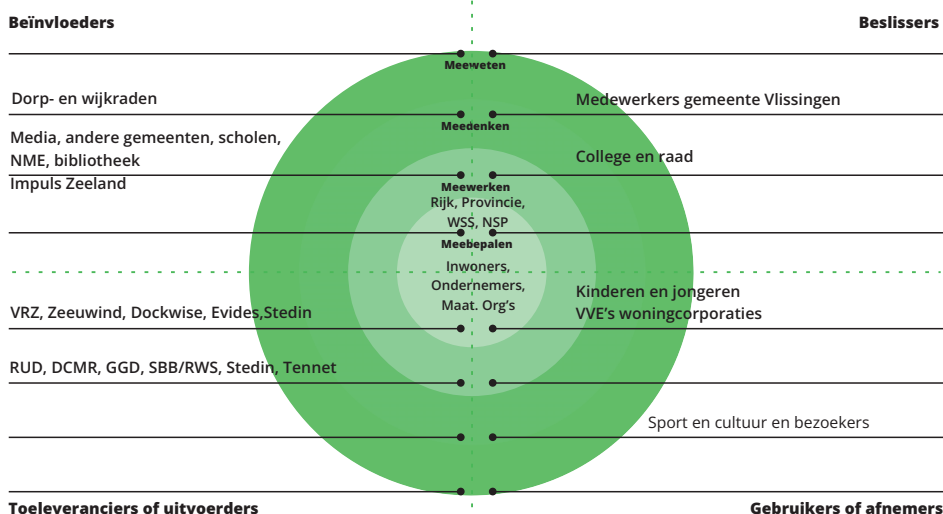
Doelgroepen

- *Intern: de gemeentelijke organisatie*
Het eerste interne principe van onze transitiestrategie is 'Dit programma is van ons allemaal'. Dit illustreert duidelijk dat we als ambtenaren integraal werken aan een energieneutraal, klimaatbestendig, circulair, gezond en veilig (voor wat betreft gevaarlijke stoffen) gemeente Vlissingen. We werken hier samen aan, want we leveren allemaal in ons dagelijks werk een kleine of grote bijdrage hieraan.

- *Externe doelgroepen*

We hebben de externe doelgroepen opgedeeld in de volgende rollen: beïnvloeders, gebruikers of afnemers, toeleveranciers of uitvoerders, beslissers. Deze doelgroepen kunnen: meeweten, meedenken, meewerken of meebepalen (zie afbeelding 17). We houden dit overzicht actueel en werken het dus regelmatig bij.

Doelgroepen in Ringen van invloed



Afbeelding 17: Ringen van invloed. Bron: Rijksoverheid (2025).

In het hart van dit 'Ringen van invloed-schema' staan onze inwoners, ondernemers en de maatschappelijke organisaties: zij staan ook centraal in onze communicatie- en participatiestrategie. Hiervoor maken we ook gebruik van Citizens-analyse uit 2019.

Verder hebben we het volgende bepaald voor onze doelgroepen:

- We richten ons in deze strategie op de beïnvloeders en de gebruikers/afnemers. Deze doelgroep betrekken we actief. Groepen die meebepalen, meewerken en meedenken hebben prioriteit in onze communicatie en participatie. Minder focus ligt op de doelgroepen die meeweten.
- Met de toeleveranciers of uitvoerders zijn er warme contacten: we betrekken ze waar nodig en staan vanuit het reguliere werk al in goed contact.
- In relatie tot de beslissers hebben we een uitvoerende en signalerende rol. De communicatieopgave is hier minder relevant. Dat zit meer in de interne communicatie en afstemming om dit programma mogelijk te maken en vast te stellen.
- Een belangrijke doelgroep voor onze strategie zijn kinderen en jongeren in onze gemeente. Met dit Programma Toekomstbestendige Leefomgeving 1.0 zorgen we immers bij uitstek (ook) voor hun leefbare toekomst.

Monitoring en evaluatie

We herhalen om de 2 jaar de eerdere 0-meting om te peilen hoe onze doelgroepen op dat moment aankijken tegen de thema's. Ook meten we het effect van onze eigen (communicatie- en participatie)-acties en gemeentelijk handelen.

We gebruiken actief de feedback die we krijgen tijdens gesprekken met stakeholders, bijeenkomsten, uit ons platform 'DoeMee', vanuit social media etc. en we bepalen wat dit betekent voor onze communicatie- en participatie en ons beleid. Deze data vormt de basis waardoor we onze aanpak kunnen evalueren.

8. Financiën, meerjarenplan, monitoring en updates

Dit hoofdstuk beschrijft de financiën, het werken met een meerjarenplan en de monitoring. We sluiten af met de systematiek om dit programma regelmatig te updaten met nieuwe doelen en kaders.

Financiën

De uitvoering van de werkzaamheden uit proceslijn 1 financieren we grotendeels vanuit landelijke budgetten (CDOKE, SPUK NIP, SPUK Energiearmoede) en daarnaast uit gemeentelijke budgetten voor klimaat en energie, circulaire economie en milieu. Ook zetten we een deel van de CDOKE middelen in om beschikbare landelijke en Europese financiële middelen te benutten voor onze eigen organisatie, inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisatie om te verduurzamen.

De financiën voor proceslijn 2 vallen binnen de reguliere begroting van de betreffende taakvelden. Beschikbare budgetten zijn niet altijd voldoende om de bestaande werkzaamheden op een duurzame manier uit te voeren of om 'nieuwe' knelpunten op te lossen.

Budget voor het oplossen van 'nieuwe' knelpunten doen we via de P&C cyclus. Ook zetten we (extra) in op het vinden van co-financiering. Voor maatregelen voor wateroverlast en milieu, verduurzaming gemeentelijk vastgoed, en de bouw van een circulair ambachtscentrum (Vlissingse bijdrage) is in de toekomst extra investeringsbudget nodig. Komende jaren wordt duidelijk hoeveel dat zal zijn.

De wijze waarop we bestaande werkzaamheden verduurzamen heeft invloed op de investeringskosten. Het begint met kritisch afwegen of een investering wel nodig is of dat het ook anders kan. Als deze nodig is dan is het belangrijk om anders te ontwerpen. Het is de vraag of de kostenraming voor het duurzame ontwerp hoger is dan traditionele ontwerp. Duurzaam

inkopen kan kostenverhogend zijn om de eerste generatie nieuwe producten vaak duurder is dan de mainstream producten die efficiënter worden geproduceerd. Ervaring zal leren wat de werkelijke hogere kosten zijn van duurzaam ontwerpen en inkopen en hoe dit zich verhoudt tot bijvoorbeeld de inflatie.

Als beschikbare investeringsbudgetten onvoldoende zijn dan gaan we hier op twee manieren mee om:

1. We vragen indien nodig via de P&C cyclus extra budget aan voor het éénmalig oplossen van knelpunten nadat we een concreet maatregelenplan voor een programma-onderdeel hebben opgesteld.
2. Voor verduurzamingsmaatregelen die regelmatig terugkomen en extra kosten met zich meebrengen stellen wij voor om in de P&C-cyclus de investeringsbudgetten structureel te verhogen. Het uitgangspunt is reëel begroten.

Meerjarenplan

In deel B van dit programma staan de activiteiten benoemd die minimaal nodig zijn om de operationele doelen voor 2030 te halen. Dit hebben we gedaan met de kennis van nu. We gaan de komende jaren meer kennis en inzicht krijgen. De wereld om ons heen zal veranderen. Daardoor zullen we in de loop van de tijd activiteiten gaan toevoegen en mogelijk schrappen. Het is belangrijk om flexibel te zijn.

Daarom werken we met een meerjarenplan waarin de noodzaak van activiteiten elk jaar herijken en we inspelen op de voortgang van lopende activiteiten en ontwikkelingen om ons heen. Het is belangrijk dat we ons voortdurend blijven afvragen of 'we nog de goede dingen doen' en of 'we de dingen die we doen goed doen'.

Ook kunnen we hiermee inspelen op wijzigingen in de financiering die we ontvangen van het Rijk voor de taken uit proceslijn 1.

Monitoring

In deel 2 introduceren we voor elk thema diverse indicatoren. Daarmee kunnen we de huidige situatie duiden en doelen stellen. Het verschil daartussen is de opgave. We hebben operationele doelen geformuleerd tot 2030 om een deel van de opgave te realiseren. Het consistent bijhouden van de voortgang is belangrijk om inzicht te krijgen of activiteiten effectief zijn.

We maken daarbij gebruik van externe en interne bronnen. Externe bronnen zoals de Klimaatmonitor lopen minimaal één jaar achter, omdat het een complexe opgave is om alle informatie te actualiseren. Dit is een gegeven waar we mee hebben om te gaan. Sommige van de interne bronnen kunnen we jaarlijks actualiseren. Anderen actualiseren we om de twee of drie jaar. We zetten een monitoringssysteem op die we minimaal jaarlijks actualiseren met alle beschikbare informatie die er is. Hierover rapporten we ook naar het college en gemeenteraad.

Update programma

Dit programma is een levend document. Het document dat u nu leest is versie 1.0 dat we hebben uitgewerkt met de informatie die in 2025 beschikbaar is. Op het moment van schrijven zetten we ook onderzoeken uit om kennisgaten te dichten en doelen te kunnen formuleren. Daarnaast willen we zo snel mogelijk aan de slag om de benodigde kaders op te stellen. Hiermee kunnen we het programma steeds meer compleet maken. Het voorstel is om daarom zolang nodig jaarlijks een update te geven van het programma. Dat betekent concreet dat eind 2026 een 2.0 versie gereed is en wordt vastgesteld.



Colofon

© Gemeente Vlissingen - 2025

Fotografie: Els Swart

www.vlissingen.nl

